

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Seramik Anasanat Dalı

6-10 Yaş Çocuklarla Tematik Çalışmalar Üzerinden Becerilerin Geliştirilmesi

Işıl KASAN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Seramik Anasanat Dalı

6-10 Yaş Çocuklarla Tematik Çalışmalar Üzerinden Becerilerin Geliştirilmesi

Işıl KASAN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

6-10 YAŞ ÇOCUKLARLA TEMATİK ÇALIŞMALAR ÜZERİNDEN BECERİLERİN GELİŞTİRİLMESİ

Danışman: Prof. Dr. Candan TERVİEL

Yazar: Işıl KASAN

ÖZ

Bu tez çalışması, 6-10 yaş arasındaki farklı çocuk gruplarının katılımıyla gerçekleştirilen tematik seramik modül yapımı çalıştaylarının, eğitimsel ve bilişsel becerilere olan etkilerini araştırmaktadır. İlkokul çağındaki çocukların seramik kil malzemesi kullanarak modüler bir sistemde oluşturdukları seramik çalışması sayesinde çocukların sanatsal ifadelerini geliştirme, motor becerilerini güçlendirme, sosyal iletişim ve iş birliği becerilerini destekleme, duyuşsal ifade yeteneklerini artırma ve öğrenmeye olan ilgilerini araştırmaktadır. Tez çalışmasının bir diğere hedefi ise, seramik yapım etkinliğinin çocukların çok yönlü gelişimine sunduğı katkıları ortaya çıkarmak ve bu konudaki bilgi boşluğunu doldurmaktır. Bu kapsamda 6-10 yaş aralığında 165 çocukla Bilkent Laboratuvar Uluslararası Okulları, Milli Eğitim Vakfı Gökkuşuğı Özel Eğitim İlkokulu ve Büyükşehir ANFA İlkokulu'nda atölye çalışmaları yapılmıştır. Kendilerine verilen "kil" malzemesi ile seramik modül yapım aşamaları bilişsel ve bedensel etkileri bakımından gözlemlenebilmiştir. Atölye çalışmalarına katılan çocukların grup çalışmasına yatkın olmaya başladıkları, birbirlerinden yardım alarak ve birbirlerini analiz ederek sürecin ve üretimin bir parçası olmaktan keyif aldıkları, iş birliği ve sosyal becerilerinin gelişiminde katkıları saptanabilmiştir. Seramik sanat uygulamaları her seviyede sanat eğitiminin bir aracı olarak kullanılabilir.

Anahtar sözcükler: Seramik Sanatı, Sanat Eğitimi, Seramik Eğitimi, Yaratıcılık, Pedagojik Modeller.

**DEVELOPING SKILLS THROUGH THEMATIC STUDIES WITH CHILDREN
AGED 6-10**

Supervisor: Prof. Dr. Candan TERVİEL

Author: Işıl KASAN

ABSTRACT

This thesis investigates the effects of thematic ceramic module studies conducted with the participation of different groups of children aged between 6-10 years on their educational and cognitive skills. The study aims to enhance children's artistic expressions, motor skills, social communication, and cooperative abilities through ceramic work created within a modular system using clay materials. The study also seeks to increase sensory expression abilities and children's interest in learning. The primary objective of this thesis is to reveal the child-oriented contributions of the ceramic art activity and fill the knowledge gap in this area. Within this scope, workshops were conducted with 165 children at Bilkent Laboratory and International Schools, Milli Eğitim Vakfı Özel Eğitim Primary school, and Büyükşehir ANFA Primary School. Observations of cognitive and physical effects during the clay module construction phases were made. It was noted that children participating in the workshops begin to adapt to group work, enjoyed being part of the process and production by helping each other and analyzing each other's work. In this process, their cooperative and social skills were improved. Ceramic art practices can be utilized as a tool for art education at every level.

Keywords: Ceramic art, Art Education, Ceramics Education, Creativity, Pedagogical Models.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	iii
GÖRSELLER DİZİNİ	v
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: EĞİTİM	2
1.1 Sanat Eğitimi ve Çocuk Gelişimi	3
1.2 Sanat Eğitiminin Pedagojik Yöntemlerle İlişkisi	13
2. BÖLÜM: SERAMIĞIN TANIMI	21
2.1 Seramiğin Önemi	21
2.2 Çocuk Eğitiminde Seramik Kullanımının Araştırması ve Uygulanması	23
3. BÖLÜM: YÖNTEM	26
3.1 Uygulama	32
3.1.1 Karma Engel Grupları ile Atölye Çalışmaları: Zihinsel ve Bedensel Engelli Çocukların Gelişim Süreci	33
3.1.2 Avantajlı Öğrencilerle Atölye Çalışmaları: Özel Okullarda Seramik Atölyeleri	44
3.1.3 Travmatik Geçmişe Sahip Çocuklarla Atölye Çalışmaları: Depremzede Çocuklarla Yapılan Seramik Atölyeleri	52
SONUÇ	59
KAYNAKLAR	62
Etik Beyanı	65
Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu	66
Master's Thesis/ Art Work Originality Report	67

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1. Anadolu Medeniyetler Müzesi Müdürlüğü Eğitim Etkinliği. 04.01.2023, Erişim:03.02.2024, Kaynak: Anadolu Medeniyetler Müzesi.....	26
Görsel 2. Anadolu Medeniyetler Müzesinde Atölye Çalışması. Arşiv 2016, Erişim:03.02.2024, Kaynak: Anadolu Medeniyetler Müzesi	27
Görsel 3. Plaka Açma Çalışması. Kaynak: Nermin Özçelik, 2015, Yüksek Lisans Tezi s.27.....	27
Görsel 4. Resmin Kil Plakaya Transferi. Kaynak: Nermin Özçelik, 2015, Y.L Tezi s.31.....	28
Görsel 5, Çalışmaların Astar Boya ile Renklendirilmesi, 2015. Kaynak: Nermin Özçelik Yüksek Lisan Tezi s.32-33.....	28
Görsel 6. Öğrencisinin İlk Pano Çalışması. Kaynak: : Melike Özcan Başer, 2019, Y.L Tezi s.58.....	30
Görsel 7. Öğrencisinin İkinci Pano Çalışması. Kaynak: Melike Özcan Başer, 2019, Y.L Tezi s.58	30
Görsel 8. Sınıfa Kil ŞekillendirmeTekniklerinin Anlatılması. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014...34	34
Görsel 9. Çocuklara Alçı Kalıp Tanıtımı ve Modül Anlatımı. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014...34	34
Görsel 10. Atölye Çalışması Boyunca Çocuklara Velileri Tarafından Rehberlik Edilmesi. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014	34
Görsel 11. 25x35 cm Hazırlanan Alçı Kalıplara Kil Basma Denemeleri. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.....	36
Görsel 12. Kuvvet Güçlüğü Çeken Çocuklara Aileleri Tarafından Verilen Destek. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.....	37
Görsel 13. İlk Defa Kil ile Tanışma ve Yakınlaşma. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.....	37
Görsel 14. Yapılacak Süreçlerin Çocuklara Birebir Anlatımı. Kaynak: Kişisel Arşiv,2014...38	38
Görsel 15. Kalıptan Modülün Çıkarılması. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.....	38
Görsel 16. Kalıba Bastıkları Kilin Dönüşümü. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.....	38
Görsel 17. Rötüşü Tamamlanan Pişirime Hazır Modüller. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.....	39
Görsel 18. Tekno Park Duvarına Seramik Modüllerin Montajı. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.	41
Görsel 19. Modül Kompozisyonunun Önce Zeminde Düzenlenmesi. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.....	41

Görsel 20. Yağmurdan koruyarak Parçaların Montaj Süreci ve Tamamlanması. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014	42
Görsel 21. Tekno Park Pano Açılışı. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.....	42
Görsel 22. Çocukların Yaptıkların Modülün Duvar Panosuna Dönüşmüş Son Haline Tanık Olmaları. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014	43
Görsel 23. Ortaya Çıkan Özgün Kelebek Motifi Seramik Çalışmaları. Kaynak: Kişisel Arşiv,2024.....	49
Görsel 24. BLIS Okul Girişi Duvarından Görüntüler. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024.....	50
Görsel 25. Çalışmaya Katılan Çocukların Parmak İzleriyle Yaptıkları Teşekkür Panosu. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024	51
Görsel 26. Sınıfta Gerçekleştirilen Atölye Çalışması. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024	54
Görsel 27. Çocukların Merdane Yardımıyla Plaka Açma Süreci. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024.	55
Görsel 28. Çocukların Seçtikleri Kelimelerle Üretim Süreci. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024... 55	
Görsel 29. Şekillendirme Aşaması. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024.....	55
Görsel 30. Çocukların Yaptıkları Karolardan Bazı Örnekler. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024... 56	

GİRİŞ

Sanat eğitimi, kültürel farklılıkların ve zenginliğinin oluşmasında büyük katkılar sunmaktadır. Eğitimin temel taşlarını oluşturulan resim, grafik, yontu, heykel, seramik, çömlekçilik, dokuma, tiyatro, vb. alanların her biri küçük yaş guruplardan büyük yaş gurplarına değin yaşamın her alanında faaliyet göstermektedir. “Sanat Eğitimi bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmede, yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak amacı ile yapılan tüm eğitimi kapsamaktadır” (Artut, 2001, s.89-90). Bu etkinliklerin pratikleri insanlığın tarihsel süreçteki değişimine paralel olarak zenginleşmesiyle birlikte toplumların kültürel zenginliğini de güçlendirmiştir. Yaşama dahil edilen sanatın bir fiil oluşu özellikle küçük yaş gurplarının okul öncesi ve sonrasında bilişsel, duyuşsal, motor becerilerinin gelişimi, sosyal alanlardaki ilişki ve problem çözme becerilerinin artmasına büyük etki etmiştir. Bu etkinlikler, çocuk eğitimi ve çocukların sosyal becerilerini arttırmakla birlikte aynı zamanda sosyal çevre ile kurduklarını bağ ile nesnelere olan etkileşimlerini güçlendirmektedir. Bu bağlamla ele alınan “6-10 Yaş Çocuklarla Tematik Çalışmalar Üzerinden Becerilerin Geliştirilmesi” başlıklı tez çalışması, belirlenen yaş grubuna dahil edilen çocuklarla bu etkileşimler incelenip gözlenmiştir.

Seramik sanat eğitiminin içinde barındırdığı “kil” malzemesi farklı dil ve becerilerin açığa çıkmasını sağlarken aynı zamanda çocukların bir oyun ortamı yaratmalarını sağlamaktadır. Bu esnada kurdukları her bir iletişimin dili kendi öz farkındalıkların yavaş yavaş gelişimine ve açığa çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Bu kapsamda Bilkent Laboratuvar Okulları İlkokul bölümü, Milli Eğitim Vakfı Gökkuşuğı Özel Eğitim İlkokulu ve Büyükşehir ANFA İlkokulu’nda yapılan atölye çalışmaları kapsamında, kendilerine verilen “kil” malzemesi ile seramik yapım aşamasındaki bilişsel ve bedensel etkileşimleri gözlemlenmiştir. Gözlem neticesinde elde edilen bulgular nitel araştırma yöntemi olarak değerlendirilip, seramik yapımı esnasında çocukların malzeme yordamıyla öz farkındalıklarını iyileştirdikleri, farklı disiplinlerde kazanım sağlayacak fırsatlar doğurduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgular hem metinsel hem de görsel olarak sunulmuştur.

1.BÖLÜM: EĞİTİM

“Eğitim nedir, eğitimin önemi nedir, eğitimin temel unsurlarını oluşturan faktörler nelerdir?” gibi pek çok soru kuramın ortaya atıldığı ilk zamanda beri farklı disiplinlerin konusu olmuştur. En temel tanımıyla eğitim; “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme; terbiye” (TDK, Erişim: 22:04, 24.12.2023. <https://sozluk.gov.tr>) anlamına gelmektedir.

Bu bağlamda eğitim öğrenme sürecini destekleyen, öğrenmenin temel unsurlarını, kişilerin değerlerini ve estetik beğenilerini oluşturan en temel olgudur. Bireylerin sahip olduğu yaşam hakkında bilgi edinmelerini, doğa ve nesnelere tanımlamalarını ve en nihayetinde kendi kişilikleri hakkında bilgi edinmelerini sağlamaktadır. Bireylerin istedik davranışlarını merkeze alan ve bunu amaç edinen eğitim, bireylerin düşünme biçimlerini ele alan felsefe ve pedagojik bilimlerle pek çok ilişkisi olmuştur. Bu ilişkiler bağlamında eğitimin ne olduğu, önemi, temel unsurları, prensipleri gibi pek çok kuramsal teori ve tezler ortaya atılmıştır. Sokrates’in mutlu ve sağlıklı toplum hayatı için düşündüğü devlet modeli anlayışını anlatan Platon’un (2020) “Devlet” kitabının 3. bölümü bu gibi kavramlar üzerine önemli tartışmalar sunar. Sokrates ideal devlet anlayışını ilk 2 bölümde, ideal devlet sınıfının gerekliliklerini ve devlet kavramını tartışmıştır. 3.’üncü bölümde ise devletin eğitim sisteminin nasıl olması gerektiğini ve bunun ideal devletteki temelini oluşturmuştur. Buna göre eğitim, toplumun tüm bireyleri açık olmalıydı. Eğitim, bireylerin bilgi, beceri ve en önemlisi ahlaki karakterlerini geliştirmeyi amaçlamalıydı. Eğitim, karma bir ortamda yürütülmeli ve çocukların gelişim düzeylerine göre planlı ve programlı belirlenmeliydi. Sokrates’in ideal devletteki eğitim kuramı üç aşamadan oluşmaktadır. İlk aşama çocukların temel bilgi ve becerilerinin okuma, yazma, müzik, matematik ve sanat gibi temel derslerin kazanımıdır. İkinci aşama ise genç bireylerin fiziksel ve bilişsel anlamda “beden, spor” gibi derslerde eğitilmeleridir. Üçüncü aşama ise toplumun sahip olduğu yetişkin bireylerin felsefe ve siyasetle eğitilmeleridir. Sokrates’in eğitim modülü hala günümüz eğitim kuramı ve kurumları için büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda eğitim, insanlığın varlığını ve gelişimini sürdürmesi açısından en önemli ortak olgudur.

1.1 Sanat Eğitimi ve Çocuk Gelişimi

Sanat eğitimi; insanın tüm gelişim yanlarını, yönelimlerini, yaratıcılığını, çevre ile olan ilişkilerini, estetik değerleri ile ifade etme aracıdır. “Sanat, hiç kuşkusuz bir haz alma aracıdır ama bir bilgilenme aracıdır da. Dünyayı anlama ve anlamlandırma sürecinin bir parçasıdır” (Oktaç, 1995, s. 19). Kişinin sosyal bir birey olma anlayışını barındıran sanat aynı zamanda içinde çeşitli dinamik unsurları barındıran zengin bir yelpazeye sahiptir.

Günümüzde anlaşıldığı biçimiyle, genel eğitim süreci içindeki sanat eğitiminin konuları içine, geçmiş ve şimdiki zaman girmekte, genel olarak sanat, sanatsal yaratma, sanat tarihi gibi konularda ve müzik, resim gibi özel alanlarda, kuramsal bilgi aktarımı ile uygulamalı ve kılgsal (tatbiki ve ameli) çalışmalar bir arada yer almaktadır (San, 2019, s. 215-226)

Sanat eğitimi; resim, grafik, yontu, heykel, seramik, çömlekçilik, dokuma, tiyatro, film, fotoğrafçılık, opera, bale ve sinema gibi alanları barındıran ve kitle iletişim araçlarını özellikle işitsel-görsel estetik değerlerle ilgili alanları kapsamaktadır. “Çocuk resimlerindeki saflık, “çocukcalık”, “naiflik”, çocuk resimlerine ait özel bir estetik niteliktir” (San 2019, s. 23). Dolayısıyla sanat eğitiminin eğitici yanı özellikle 6-10 yaş arasındaki çocukların okul öncesi ve okul içi eğitimlerinin yapıcı ve üretici olmasında rol almaktadır. Erken yaşta çocukların sanat eğitimi ile tanıştırılması; kendi öz bilinçleri ile özgürce ilgi alanlarını oluşturmasını, ilgi duyacakları pek çok alana yönlendirmesini sağlamaktadır. Bu sayede her bir çocuğun probleme yaklaşma ve neden-sonuç ilişkisini değerlendirme farkındalığını artırmaktadır.

Kendisine sanatsal ilgi alanları erkenden açılmış, evinde, yuvada, ana okulunda sanat eğitimi almaya başlamış olan küçük çocuk ilkokulda sınıflar ilerledikçe çevresindeki sanatsal olguları, tüm biçimlendirmeleri, yavaş yavaş değerlendirebilir, eleştirel tavrını alabilir, güzeli anlamaya ve onu aramaya başlar. Bugün gene yaygınca kullanılmaya başlanan “estetik eğitim” kavramı, eskisi gibi edilgen (pasif) değil, katılımcı, söz sahibi, eleştirici ve aynı zamanda üretici yapıcı, yaratıcı bireyler geliştirmeyi öngörmekte, onlara toplumsal sorumluluklar da yüklemektedir (San, 2019a, s. 215-226).

İnci San’ın sanatın çok yönlü ve boyutlu biçimine dair söylemleri aynı zamanda eğitimin çağdaşlaşma yönündeki gereksinimlerine de ışık tutmuştur. Sanat eğitiminin gerek çağdaş her türlü gelişmeye gerekse de çağındaki yeniliklere, bilim ve teknolojiye açık olmasını vurgulamaktadır. Bu nedenle sanat eğitiminin dinamiklerini belirlerken içinde bulunduğu çağın tüm yeniliklerini anlamaya ve aynı zamanda dinamik bir ilişki geliştirmesini vurgulamaktadır.

Dahası sanat eğitiminde çocukların yazdığı ya da çizdiği her bir görselin bir şiirsel sezgi ve mantıksal çözümler olduğunu vurgulamaktadır. Çünkü sanatsal zekâ; şekilleri ve biçimleri öğrenme, renkler, müzik ve ritim anlama, çizgi, oran ve açıyı anlama gibi pek çok yeteneği içinde barındırmaktadır. Bu aynı zamanda işitsel zekanın ne derece iyi olduğunu da yansıtmaktadır. Duyular yoluyla edindiğimiz veriler kaynağında sezgi yer almaktadır. Bu da yaratma eyleminin başlıca unsurudur. Dolayısıyla yaratmanın tüm faaliyetleri çocukların sanat pratikleri aracılığıyla yeteneklerini ve zekalarını yansıtmaktadırlar. Bu nedenle çocukların ürettiği içerikleri titizlikle değerlendirilmesi gerektiğini ileri savunmaktadır. “Çocuğun resmini değerlendirmek için, onun zihinsel düzeyine inmemiz, yargılarımızı ona göre vermemiz gerekmektedir” (San, 2019b, s. 24). Dolayısıyla San’ın bizlere sunduğu sanat eğitimi anlayışı küçük yaştaki çocukların çevre ile daha niteliksel ilişki kurmalarını sağlamaktadır.

Tüm bu uğraş ve etkinlikler, bireyin yeti ve yeteneklerini tanıyıp geliştirmesini sağlayacak, aynı zamanda onun yaşama, çevresiyle, çevre kültürüyle ilintili olarak bilinçlenmesini, kendi yaşamını ve çevresini biçimlendirmesini, denetlemesini, eleştirmesini ve yargılamasını etkileyecektir (San, 2009b, s. 28).

Her alanda yaratıcılığa yönelten bu pratiklerin bütünü bizlere çocukların bilişsel yeteneklerine dair ipuçları sergilemektedir. Her bir çocuğun farklı zeka ve yaratıcılığını tümüyle içgüdülerine göre onun sanatsal yaratıcı uğraşında okuyabilmekteyiz. Bu nedenle San’ın ifade ettiği eğitici sanat modeline göre; 6-10 yaş seramik modüler pano yapım etkinliğinde çocuklara verilen kil malzemesi, hazır biçim ve kalıplardan arındırılmış saf hali ile çocukların imgeleme gücüne bırakılmıştır. Bu sayede çocukların bilişsel ve motor becerileri gözlemlenirken aynı zamanda yoğurma uğraşlarında doğalcı ve gerçekçi davranmalarına, kendi gözlem ve çevreleri ile kurdukları etkileşime dayalı faaliyet göstermeleri sağlanmıştır. Bununla beraber kurdukları iletişim aynı zamanda kendilerini güvenli hissedebilecekleri bir ortam oluşturmuştur. Dolayısıyla sanat yoluyla eğitim ve bunun sağladığı yeni özgür perspektifler çocukların duyuusal becerilerini güçlendirmektedir.

Bütün çocuklar, sanat yapar ve kendiliğinden oyun gibi görünen şey, aynı zamanda dünya hakkında bir şeyler öğrenme-algılamayı, ayırt etmeyi organize etmeyi, kavramlar oluşturmayı, ifade etmeyi, anlamayı öğrenme gibi ciddi bir iştir. Sanat bize aktif olarak, derinlemesine ve gördüğümüzü yapılandırarak görmeyi, gözlerimizle düşünmeyi öğretir (Murray, 1983, s. 130).

Sanat eğitimi yordamıyla görmenin ve sorgulamanın nasıl olduğunu, bilmenin ve önemsemenin anlamlı bir yoludur. Aynı zamanda fikirleri ifade etmenin en ilkel yoludur. Bu da bizlere daha eleştirel bir düşüncenin probleme karşı sergileyeceği düşünme biçimini göstermektedir. Dolayısıyla sanat eğitimi, erken yaştaki çocukların yaşama dair estetik bilinç değerlerini oluştururken aynı zamanda yaratıcılıklarını da arttırmaktadır. Zihnin yaratma duygusu daha önce karşılaşılmamış bir imgeyi varmış gibi gösterebilme kabiliyetini güçlendirmektedir. Bu sayede çocuğun yaratma süreci çoklu ve alternatiflerin yer aldığı bir bilince dönüşmektedir. Okul öncesi çocukların sanat eğitimi ile tanışmaları, özellikle 6-10 yaş arası çocukların bu dönemde yaratıcılığı ve ilgisi doğrultusunda yaratıcılığı geliştirmektedir.

Sanat eğitiminin geliştirdiği bir diğer kazanım ise bir eleştirel düşünme yaklaşımıdır. Eleştirel düşünme, sorgulamaya ve kuşku temelli yaklaşımların bütünüdür. Bu nedenle yaratım sürecinde öğrenilen çok yönlü bakma, ölçü ve standartlar eleştirel düşüncenin olumlu ya da olumsuz yönlerine çekilen bir süreç olarak değerlendirilebilir. Bu sayede akla dayalı karar vermenin ve üretmenin niteliği belirlenebilmektedir. Dolayısıyla sanat eğitiminin kazandırdığı yaratıcılık ve bunun sağladığı eleştirel bakabilme eğilimi, erken yaştaki çocukların soyut kavramları görsel anlamda somutlaştırabilmelerini sağlamıştır. “Yaratıcılık kelimesi Latince doğurmak, yaratmak, meydana getirmek anlamındadır” (Rouquette, 2007, s. 7).

Yaratıcılık “her bireyde var olduğu kabul edilen. Bir şeyi yaratmaya iten farazi yatkınlık” (<https://sozluk.gov.tr>, 20:00,2023). Yaratıcılık, yaratma kavramına yönelik tarih boyunca yapılan analizler hem doğuştan geldiğini hem de sonradan geliştirilebilir olduğunu ortaya koymuştur. Tarihsel süreçte kavramın tanımlaması dair pek çok tanım geliştirilmiştir. Bunlar; ‘yeni’, ‘yenilik’, ‘özgünlük’, ‘buluş’, ‘sezgi’, ‘imgelem’, ‘uslamlama’, ‘deneme’, ‘araştırma’, ‘sınama’, ‘bulma’, ‘kalıplardan kurtulma’, ‘yeniden kurma’, gibi zengin anlamlar içeren sözcüklerdir” (San, 2004, s.15). Gartenhaus’un ifadesine göre yaratıcılık; “...alışkanlık ve kanaat işlevlerinin ötesinde, kişisel keşif, değişim ve yüksek düzeyde anlayışa götüren fikirleri ve olasılıkları oluşturma becerisidir” (Gartenhaus, 2000, s. 15).

Bir diğer yaklaşım ise Feldman’ın 1986’da yaptığı gibi; “Bilgi birikimlerinin genişletilmesinde, uzmanlık kazanılmasında ve bilgide yaratıcı ilerlemelerde geçişler ve dönüşümler” (Feldman, 1997, s. 22).

Yaratıcılık, çocukların algı, sözlü ve dilsel yetkinliklerinin gelişmesine neden olmaktadır. Bu nedenle ilgi ve merak duygusunun artmasıyla birlikte çocuklar, zihinlerinde alışılmadık bağlantılar kurmaktadır.

Önceleri çocuk için, görmediği ya da ortadan kaldırılan nesne yok olmaktadır. Ama 1 yaşına doğru geldiğinde ise kaldırılan nesnelere aramaya başlar. 2 yaşına doğru ise nesne ve olayların iç temsilcilerini geliştirerek orada bulunmayan bir nesneyi ya da olayı temsil etme yeteneğine kavuşur. Bu aynı zamanda çocuğun kavram ve dil gelişimini oluşturur (Avcı, 2000, s. 70).

Sahip oldukları tüm özellikleriyle çevrelerinde gördükleri olaylara karşı farklı bir biçimde bakabilmeyi ve yorumlayabilmektedir. Bununla birlikte bir sanatçı gibi bakabilmeyi ve buldukları çağın ihtiyaçlarına göre yaratıcılıklarını kullanabilmektedirler. Vasili Kandinsky, sanatsal yaratıcılık kavramını içsel olanın açığa çıkarılması olarak tanımlarken sanatçı gibi bakabilmenin ölçütünü sunmuştur. Henri Matisse ise yaratıcılığın temeli olarak görme ve görmeyi bilmenin öneminden bahsetmiştir. Pablo Picasso ise İspanya iç savaşını resmettiği 1937 “Guernica” tablosu, savaşa karşı bir yansımasıdır. Bu yansıma yaratıcılığın toplumsal estetik değerini oluşturmaktadır. Dolayısıyla çocukların yaratıcılığı içinde barındırdığı yaratıcı gücü, eksiklikleri görebilmede, yaşadığı toplumu şekillendirmede de büyük rol oynamaktadır.

Bu sebeple sanat eğitimi öncesi alışılmış olan görme biçimlerinden uzaklaşarak daha yeni bir açıdan bakmayı; öğrenmeye, hayal gücünü kullanmaya, sezgi ve araştırma gibi özelliklerine önem veren yaratıcı bir bireye dönüştürmektedir. Bireysel özelliklerin hayal gücü, eğitim ve sosyal çevre ile olan etkileşimi yeni fikir ve buluşların ortaya koyulması sağlamaktadır. Dolayısıyla zihnin yaratma duygusu imgeler arasındaki yorumlama becerisini de geliştirmektedir. Yaratıcılık, sağladığı yeni bakış açıları ile çocukların sahip olduğu veya karşılaştığı problemlere karşı verilen tepkilerin gelişimini de arttırmaktadır. Bu sayede bir problemin neden-sonuç ilişkisi esnasında etki ve algılama özellikleri, yaratıcı gücün tepkimesiyle hızlıca harekete geçmektedir. Dolayısıyla yaratıcı gücün kazandırdığı farkındalık sayesinde erken yaştaki çocukların hem bilişsel hem motor becerilerini bilinçli bir yapıda özgürce açığa çıkmasını sağlamaktadır.

Sanat eğitimi; erken yaş eğitiminde sunmuş olduğu görsel, işitsel, uyum, denge, ritim gibi öğeler, çocukların duyuşsal gelişimi attırmaktadır. Özellikle görsel ve işitsel algı arasında dinamik ilişkilerin kurulmasını sağlamaktadır. Groh ve Bulkin’e göre;

Görsel ve işitsel sistemlerin rolleri örtüşmektedir. Her iki duyu da onlara belli bir mesafede uzak olan uyaranlara bağlıdır ve bu onları somatosensoryel duyu sisteminden ayırır. Dahası hem görme hem de işitme, kimyasal duyuların aksine, makul ölçüde ayrıntılı uzaysal ve zamansal bilgi sağlayabilir. Bu nedenle, görme ve işitme genellikle aynı nesnelere ve olaylar hakkında benzer nitelikte bilgi iletmekle yükümlüdür. ...İkincisi olarak her iki duyu da ortaya çıkan algının doğruluğunu artırabilecek her öğeden gelen sinyalleri birleştirerek aynı nesne veya olay hakkında bilgi verebilir” (Groh, Bulkin, 2006, s. 415).

Özgür bir şekilde gelişim gösteren yaratıcılık için bilgi, donanım ya da bireysel özgürlük yeterli değildir. Yaratmanın ya da yaratıcılığın temelini oluşturan “Duygu” lar da önemlidir. Duyular yoluyla elde edilen bilgi ve veriler, çeşitli biçimlerde işlenip depolanmaktadır. Bu işlemlerin depolanması ve biçimlendirilmesi noktasında işlev gören algı, özellikle görme duyusu yoluyla elde edilen her bir karenin bütüncül bileşenlerini oluşturmaktadır. Görme yoluyla algılanan nesnenin her bir görüntüsü algı sayesinde bir simge haline dönüşmektedir. Nesnelere ilk görüntüsü ile karşılaştığımızda algı da oluşturduğumuz nesnenin veya objenin görüntüsünü (simgesini) bir sonraki görmemizde tanıyabiliriz. Bu nedenle gözün gördüğünü simgeleştiren algı, öğrenme sürecinde bilinçli bir yaklaşım ile öğrenmenin niteliğini artırmaktadır.

Duyu organları ile algılanan nesne ve obje, kendi algımıza göre gerektiği şekilde bakmayı ve bu esnada algılanan ayrıntıların her birini bir ilişkisel bütünlük halinde görmemizi sağlamaktadır. “Daha önceden kurulmamış ilişkiler arasındaki ilintileri kurabilme, böylece yeni bir düşünüş şeması içinde, yeni yaşantılar, deneyimler, yeni ve özgün düşünceler ve yeni ürünler ortaya koyabilme yetisi” (Landau, 1969, s. 10).

Görme ve öğrenme süreçlerine ilişkin bu deneyimler, gelişimin erken yaştaki temel unsurlarını oluşturmaktadır. “Gerek çocuğun gerek yetişkinin dış dünyadan, duyuları aracılığıyla bu “bilgi (information) verilerini toplama” işinde en önemli, etkin ve etkili rolü oynayan duyu, “görme” duyusudur” (San, 2019b, s. 39). Görme duyusunun algı ve görsel algılama deneyimlerini geliştirdiği, düşünce süreçlerini, bilgisel ve duysal, nesnel ve simgesel gibi pek çok izlenimlerin gelişmesini kapsamaktadır. Kişisel çağrışımların imgesini oluşturan bu denklem öğrenme sürecinin tamamını kapsarken aynı zamanda küçük yaştaki çocukların yaratıcılığını güçlendirmektedir. “Ruhbilimsel açıdan yaklaşıldığında, bugün bilinen şudur ki, yaratıcılık biliş-öncesi süreçlerin özgürce ve oyunsal işlemleri sonunda ortaya çıkmaktadır” (San, 2019, s. 29). Çocukluk döneminin çoğunluğunu kapsayan duygusallık, sanat eğitiminin görsel imgelere dayalı verdiği eğitimle bunu çocukların karşılaştığı her bir “şey” ile ona yeniden bakabilmeyi ve yeni imgelere dönüştürebilmesini sağlamaktadır.

Çocukluk evresindeki yaratıcılığın gelişimi, algının kazandırdığı yaratıcı zekâ ile el becerilerinin de gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu da bir çocuğun ele aldığı temanın düşünsel, fiziksel ve duyuşsal biçimlendirmesinde açığa çıkan beğeni ve estetik değerlerini güçlendirmektedir. Bu bağlamda sanat eğitiminin çocukların yaratıcılığına dair sunmuş olduğu yüksek özgüven, çocukların kurallara bağlı kalmadan yaratıcılıklarını açığa çıkarmalarını sağlamaktadır. Bu sayede temel prensiplerin dışında kalan çocuklar, kendilerini ifade etme noktasında daha özgür ve güvende hissedeceklerdir. Aksi takdirde ise güvensiz ve kendilerini ifade edecek biçimden uzak kalacaklardır.

Bu sebeple gelişim çağındaki çocukların yaratıcılığını ön plana çıkaran sanat eğitimi aynı zamanda çağın gerekliliklere uygun şekilde tasarlanarak çocuklara verilmelidir. Bu nedenle araştırma konusu bağlamında ele alınan “seramik modüller pano yapımı” etkinliği kapsamında seçilen farklı gruptaki çocukların sanat eğitimi seviyelerine ve gelişimlerine katkı sunacak biçimde verilmiştir. Eğitim esnasında gözlemlenen veriler bize seramik eğitiminin hala ilk ilkel oluşumunda insana sunduğu üretme ve yaratma kabiliyetlerine ilişkin benzer veriler sunmuştur. Buradaki ortak değerleri oluşturan merak, düşünce, problem çözme becerisi, üretme ve yaratma becerisi, birer anlatım ve düzenleme biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Duyular yoluyla yaratıcılığı attıran sanat eğitimi, sanatın işitsel yanlarından biri olan müzik ile çocuğun müzik kulağının gelişmesini de sağlamaktadır. Erken yaştan itibaren müzik eğitimi alan çocuklar, seslere karşılık verebilen ve iletişim kurabilen, zamanla bu yetilerini geliştirerek bu konuda olgunlaşma ve öğrenme süreci gerçekleştirirler. Paanenen müzikal gelişimi üç bölümde ele alarak;

Duyusal motor döneminde çocuk 4-18 ay arası seslere tepki verir, ayırt etme özelliği ile birlikte farklı sesler ortaya koyar. İlişki kurma döneminde 1,5 -5 yaş aralığında duyuşsal tarafı gelişmiştir ve şarkılara eşlik ederek yapılan ritim değişimleri fark eder, onlara katılır ve zorluk çekmez. Son olarak ayrımsal dönemde 5 ile 11 yaş arasında melodi ve ritmi keşfeder, sesleri simgeleştirerek tonu yakalayabilir (Aktaran Kar, 2022, s. 699).

İşitsel motor becerisinin gelişimi aynı zamanda dilsel becerinin de gelişimini beraberinde geliştirmektedir. Bu durum tıpkı bebeğin büyüme evresinde anne 'si ile etkileşimi gibidir. Bu da taklit ve mırıldanmaya yönelik gelişen bir dil yetisidir. Bu yeti tonal ve ritmik biçimlerde açığa çıkmaktadır. Bu esnada çeşitli sesler üretmektedirler. Genellikle sesli ve sessiz harflerin birleşiminden hecelere dönüşmektedir. Bununla beraber motor becerileri harekete geçerek vücudu ile tepki vermeye başlar. Bu hareketler el çırpma, ayaklarını yere vurma, kendini

sallama ya da dans edercesine hareketler sergiler. Bu tutumlar tıpkı çocuk operası ve çocuk tiyatrosunda çocukların sergilediği tutumlarla eş değerdir. Burada sergilenen bedensel gösteri tıpkı küçük çocuğun sergilediği beden dili gibidir. Bu nedenle tiyatro tüm eğitici sanat pratiklerinin toplandığı sanat dalıdır. Burada gerçekleşen eğitimin kattığı estetik; duyguların biçimlenmesinde büyük önem arz etmektedir. Ancak, Paanenen'in öne sürdüğü müzikal gelişime dair önermeleri çocuğun yetiştiği koşullara bağlı olarak değişkenlik gösterebilir.

Eğitim merkezlerin yetersizliği ve disiplinsizliği, sahip olduğu atölyelerdeki ekipmanların yetersizliği, eğitim amaçlı seçilen mekanların iyi olmayışı, atölyelerin kurulduğu bölgede sosyal bir çevrenin yetersizliği gibi pek çok gelişken durum eğitimin niteliğini etkilemektedir. Bu faktörler bizlere mekânsal eğitimin etkilerini sunarken aynı zamanda iç kısımda bulunan eğitimcilerin nasıl bir niteliğe sahip olmasını gerektiğini de sunmaktadır. Eğer eğitimciler; sanat ve sanat eğitimi konusunda yeterli bilgi ve donanıma sahip değilse, devingenlik içerisinde bilgilerini güncellemiyorsa, çocukların psikolojisine dayalı gözlem ve analiz yapamıyorsa, farklı yaş grubunun oluşturduğu bir sınıfta eksik ve niteliği düşük bir eğitim sunacaktır. Dolayısıyla öğrenmenin temel taşlarını oluşturan bu ve benzeri birçok eğitici faktörler, eğitim verilecek çocukların hem bilişsel hem de motor becerilerine göre belirlenmelidir. Çevre faktörlerinin oluşturduğu niteliksel öğrenme ile Aile içi öğrenim bu noktada ayrılmaktadır. Aile fertlerinin müziğe, tiyatroya, operaya olan ilgisi ile bu konuda ebeveynlerin çocuğa göstermiş olduğu ilgi ve alaka düzeyi çocuğun işitsel becerisinde rol oynamaktadır. Bu nedenle erken yaş müzikal eğitiminin önemine vurgu yapan Paanenen'a göre;

6-11 yaş aralığında olan çocukların, ritim ve doğaçlama olarak gösterdikleri performansları ölçmek için yaptığı çalışmalarda varılan sonuç, küçük yaşta ve gelişim çağlarında alınan müzik eğitiminin daha doğru ve gelişime açık bir biçimde sonuçları olduğu, geç yaşlarda alınan müzik eğitimi kadar karmaşık ve zor bir yapı göstermediği şeklinde olmuştur (Aktaran Kar, 2022, s. 699).

Paanenen müzik eğitiminin erken yaştaki önemini vurgulaması, sesle birlikte ton, vurgu, ritim ve notalardan oluşan öğrenme sürecinin gerçekleşecek olmasıdır. Bu esnada gerçekleşen edinim aynı zamanda çocukların ince motor becerilerini arttırırken, bu gelişimlerin bazı çocuklarda gözlenmediği noktasında birçok görüş vardır. Bu durum yukarıda değinilen farklılıkların belirtileri olmakla birlikte doğuştan yetenekli olarak tabir edilen yaratıcı zeka ile alakalıdır. Dolayısıyla müzik eğitimi bu dürtülerin açığa çıkmasını ve çocuklardaki yeteneklerin arttırılmasını desteklemektedir. Bu nedenle erken yaştaki çocukların müzikal sanat eğitimi kazandıkları becerilerin şiiresel boyutunu arttırmaktadır.

Çocukların bedensel şiirselliği oyun havasında doğaçlama olarak sergiledikleri hareketlerin “drama” yanını yansıtmaktadır. Drama “Yunanca “dran”dan türetilmiştir.

Dran, yapmak, etmek, eylemek anlamını taşımaktadır. Drama ise, eylem anlamını taşıyan, gene Yunanca dromenon’un, seyirlik olarak benzetmecisi biçimdeki kullanımınıdır” (San, 2019c, s. 573-578). Çocuklar, müzikal eğitim esnasında oyun eşliğindeki dramatik anları, çevreleri ile kurdukları iletişimin öznelliğini ve dolayısıyla işlevsel ve yararlılığını yansıtmaktadır. Bu nedenle drama öğrenme esnasında çocuğun etkin bir şekilde katılımı sağlamaktadır. Bu sayede çocukların duygularını, imgelem yetilerini, düşlem güçlerini ve imgesel becerilerini arttırarak düşlerini sergileyebilmelerini sağlamaktadır.

Günümüzde yaratıcı drama atölyelerin her biri yukarıda ifade ettiğimiz becerilerin açığa çıkarılması ve arttırılması, çocukların sahip olduğu yaratıcı zekalarını öğrenme süreçlerine dahil edebilmelerini amaçlamaktadır. Drama atölyeleri grup etkinliği biçiminde yürütülür ve temel unsurunu oyun oluşturmaktadır. Oyun ise sağladığı etkileşim ile öğrenmenin niteliğini ve çocukların hem bilişsel hem de motor becerilerini güçlendirmektedir. Bu oyunda oluşan dramatik etkileşimler birbirleri ile bağlantılıdır. Berlin Güzel Sanatlar Akademisi Tiyatro Pedagojisi Enstitüsü Müdürü ve bu alanın uzmanı olan Prof. Dr. H.W Nickel’e göre;

Etkileşim, bir insanın bir diğerine göre kendini uydurması, karşılıklı koşullandırılmalı davranışlarda, birinin etkinliğini diğerininin izlemesi, ama ikincisinin eyleminin aynı zamanda gene onun etkinliğinden devinim kazanmasıdır. (San, 2019c, s. 573-578)

Bu bağlamda Drama eğitimi hem bedensel hem sözsel karşılıklı etkileşimde değişen durum ve öğretme süreçlerinde öğrenilebilir eğitsel süreçlerin bütününe kapsamaktadır. Doğaçlamaya dayalı yapılan eğitsel yaratıcı drama oyunları, değişebilirliği sayesinde çocukların yaratma becerisini arttırmaktadır.

Ancak dramanın ne olduğuna dair pek çok tartışmalar uzayıp gitmektedir. Bu tartışmaların birisi 1970’lerde Dorothy Heathcote’ un dramayı yeniden tanımlamaya girişmesidir; “O çocuk ve ergenlere kendilerini ifade etme fırsat ve özgürlüğünü hemen vermedi; çünkü ona göre bir çocuk önce kendini ifade etmeye hak kazanmalıydı” (San, 2019c, s. 573-578). Heathcote’ un dramayı böylesine emek üzerine tanımlaması özgürlük öncesi çocukların eğitimde sergileyecekleri eforda gizlidir. Bu da hissedilen ve duyulan duyguların açığa çıkması ve bu

duyguların gerçek hissiyatlar yaşatmasını öne sürmektedir. Heathcote' un savı Piaget'in kişinin algılama ve düşünme becerilerinin gelişimi üzerinde görüşlerini hatırlatmaktadır;

Piaget hem olgunlaşmanın hem de öğrenmenin etkisini kabul eder, ancak çocuğun faal olarak sürekli bir etkileşim içinde olmasını temel olarak görür. Çocuğun çevresiyle ister oyun ister başka biçimde sürekli etkileşim içinde olması onun zihinsel (bilişsel) gelişiminin yönünü ve derecesini belirler. (Avcı, 2000, s. 67).

Bu anlayış bize eğitim esnasında yaratıcı olabilmenin temel koşullarından olan cesaret ve bakma duygusunun açık olmasını sunar. Drama ile sağlanan bu eğitim, kazanılan kazanımların nesnel ve öznel irdelenmesini kolaylaştırmaktadır. Psiko-motor becerilerin faaliyet sergilediği bu nokta, sanatın işitsel yanının kazandırdığı becerilerin bir diğer yanı olan plastik sanatlar eğitiminde de büyük önem arz etmektedir.

Çocukların sanat eğitimi kapsamında edindikleri edinimlerin sağladığı üstün yaratma, üretme ve algılama becerileri gelişimlerini sağlıklı bir şekilde sürdürmelerini sağlamıştır. Bu esnada etkinliklere katılım özgüvenleri artarak, burada hızlı bir adaptasyon ve duyguları açısından kendilerini tam verebilmektedirler. Burada gerçekleşen etkileşim, bilgi edinme ve kavram geliştirme gibi bilişsel motor becerilerinin gelişimi etkilemektedir. Bu nedenle; öğretim, öğrenme, estetik, pratik ve düşünsel yönleriyle sanat eğitimi, çocukların devimsel aktivitelerde başarılı olmalarını sağlamaktadır.

Gelişim çağındaki çocukların plastik sanatlar ile tanışmalarına bakıldığında, çizim yoluyla bilişsel betimle becerilerini, heykel ve seramik yoluyla üç boyutlu nesnelere üretme kabiliyetlerini arttırmaktadırlar. Çocukların karalama evresinden önce geliştirdiği bilişsel, işitsel ve görme becerileri çocukların ilk çizgisel karalama gelişimi olarak değerlendirilebilir. Çünkü; bu evreden önce gelişen her beceri aslında çocuğun kalem tutmasıyla başlayan ve daha sonra kağıt üzerine rastgele lekelerle dönüşen biçimlerde açığa çıkmaktadır. Yukarıda işitsel motor becerilerinin gelişimine dair sunulan anekdotlar, karalama evresinde rastgele lekelerle dönüşen biçimlerin kendisidir. Bu nedenle her bir beceri nasıl ki sanat eğitimi ile yaratıcı bir biçime dönüşmeyi ve çocukların motor becereli geliştirmeyi başardıysa, burada açığa çıkan lekelerin gelişimi de kaçınılmazdır.

İç içe olan gelişim ve dönüşüm ince motor becerilerinin gelişimiyle çizgisel bir boyut kazanmaktadır. Bu çizgisellik başlangıçta rastgele kâğıt üzerinde herhangi bir temsiliyeti olmadan oluşmaktadır. Burada açığa çıkan önceden öğrenilmiş becerin biçimsizliği zamanla

çocuğun bu eylemi karalama ve oyun anlayışından çıkarmasıyla bir temsiliyete kavuşacaktır. Ancak, ilk karamalar aynı zamanda çocukların bilişsel yetkinliklerini anlamada öncü ve önemli aşamaları oluşturmaktadırlar. Bu sebeple bu ilk karamalar bilişsel motor becerilerinin kendini dışı ifade etme noktasındaki zayıf becerisi olarak görülebilir. Keşfe dayalı yapılan bu karamalar tıpkı kalem ve kâğıdı ele alırken duyuşsal olarak nesnelere tanıma ve öğrenme süreci gibidir. Kâğıt üzerinde oluşturduğu her bir çizgi bir araya gelerek bütünsel bir biçim oluşturmaktadır. Burada ortaya çıkan şekil ya da şekiller çocuğun düz bir düzlemde iki ya da üç boyutlu yapılarla karşılaştığı ilk izlenimlerdir. Gelişim ilk evresinden izlenim taşıyan bu şekiller, öğrenme süreçlerini tamamlamış ergen bireyler için anlamsız gelebilir. Ancak çocuklar için bu faaliyetler öğrenme süreçlerinin birer ürünleridir. Bu esnada boya ve renk kavramlarına dair tüm bilgiyi karalama yöntemi gibi tamamen iç güdü ve sezgilerini kullanarak geliştirirler.

Karalama evresinde gelişen ince motor becerileri, elin veya kolun devingen hareketi ile başlamaktadır. Devinimsel hareketlerin her biri çocukların kendi söylem diline göre şekillenirken zaman içerisinde tanınabilecek çizgilere ve düzeylere varmaktadır. Çocukların büyüme ve çevre ile olan etkileşimleri sonucu bu çizgilerin barındırdığı anlam değışkenlik gösterebilmektedir. Çocukların işitsel eğitim esnasında sergiledikleri anlaşılması zor üst üste binen hecelerin, vücut dilinin sergilediğı düzensiz hareketler gibi bu çizgilerin barındırdığı anlam değışmektedir.

Öğrenimin ilk evresinde kontrolsüz ve aslında ilk doğal karşılaşmasından ötürü ortaya çıkan çizgi veya şekiller, çocukların bilişsel olarak geliştiğı yaştan itibaren kontrollü çizgilere dönüşmektedirler. Öğrenmenin görselliğini ve somut verilerini oluşturan bu çizgiler, kontrolün ele alınmasıyla birlikte çocukların söylemlerine dönüşmektedir. İnce motor becerisinin gelişimiyle birlikte çocuklar daha esnek ve biçimsel estetiğı olan kompozisyonlar yaratmaya başlarlar. Bu sayede şikayetlerini, isteklerini ve sevgilerini yansıtmaya başlarlar. Her bir çocuğun kendine has karakteri gibi kendine has çizgileri olmaktadır. İçsel dünyalarının bir yansıması olan bu çizgilerin bütünselliğı dilsel olarak ifade edilemeyen şeyin resmini oluşturmaktadır.

Bu alanda 1948 – 1981 yılları arasında binlerce çocuk resmi üzerinde araştırma yapan ve bu konudaki en büyük koleksiyonuna sahip Dr. Rhoda Kellogg, çizgilerin doğal bir süreç içinde geliştiğini ve birbirlerinden etkilendiğı ifade etmektedir. Bu esnada çocuğun bir uyum arayışında olduğunu ifade ederken aynı zamanda “1,5-2 yaş arasındaki çocukların ilk başlarda yaptıkları karamaların daha sonra bir dizi düzenli şekiller haline gelerek ve aşama aşama ayırt edilebilir şekillere dönüştüğünü ifade eder” (Bozdemir, 2020, s. 19-32).

Betimlemenin nasıl başladığına ilişkin net ve kesin verilere sahip değiliz. Ancak, Kellogg'un uzun yıllar boyunca bir araya getirdiği binlerce parçadan oluşan koleksiyonu bizlere gözlemleri sonucunda önemli veriler sunmaktadır. Dolayısıyla 1-5-2 yaş aralığındaki çocukların bu tür karamaları öznelliklerinin ifadesidir. Bu öznelğin geliştirdiği göz-el koordinasyon becerisi sayesinde çizgiler arasında daha fazla ilişki geliştirmelerini arttırmaktadır. Bu yaratım ilişkisi, Gestalt öğrenme kuramının algı ve kavrama ilişkisi ile alakalı olduğu görülmektedir. Gestalt kuramı; “Gestalt psikolojisi, özellikle algı alanında ortaya çıkmıştır. Dayandığı kuramsal temelin özü şöyledir; bütün, parçalardan oluşur, ancak parçalar tek tek bütünü yansıtmazlar, belirlemezler. Tersine bu parçalar bütünün özelliğine göre belirlenirler” (Vikipedi, Erişim: 23:49, 23.12.2023). İlk öğrenimler, çevre ile olan temasın ilk döngüsünü oluşturmaktadır.

Bu bağlamda çocukların çizgileri her bir bilişsel evrenin gelişim döngüsünü yansıtmaktadır. Dolayısıyla Gestalt kuramının öğrenim süreçlerine dair sunduğu form, çocukların yaratıcılıklarını destekleme amaçlı sanat eğitimine dahil edilen pedagojik modeller ile de alakalıdır. Maria Montessori, Waldorf eğitim modeli ve sanat eğitimi gibi modeller Gestalt kuramının algı ve algılama süreçlerine dair formuyla ilişkilidir. Çünkü; her iki kuram çocukların motor becerilerini güçlendirirken aynı zamanda bilişsel becerilerini de attırmaktadır.

1.2 Sanat Eğitiminin Pedagojik Yöntemlerle İlişkisi

Erken yaş sanat eğitiminin önemi ilişki kurduğu pedolojik yöntemlerle açığa çıkmaktadır. Çocukların bilişsel ve fiziksel yeteneklerine göre planlanan pedagojik modüller etkinlik kapsamında kullanılacak sanatsal araç gereçleri de belirlemektedir. Eğitimci ve öğrenci arasındaki iletişimin temel unsurlarını oluşturan pedagoji aynı zamanda öğrenme sürecinin optimize edilmesini, bireysel farkındalıkları göze alarak motivasyonun artırılmasını, eğitim boyunca kullandığı araç gereçlerle öğrenim kalitesini arttırmada büyük önem arz etmektedir. Öğrenime dayalı teorilerin geliştirilmesi, etkili eğitsel modülleri geliştirmek ve çocukların potansiyellerini üst kademeye taşıma rolü üstlenmektedir. “Pedagoji veya çocuk bilimi, çocuklarda davranış bozuklukları ve kökenini araştıran bilim dalıdır” (Vikipedi, Erişim: 11:59, 25,14,2023. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Pedagoji>)

Öğrenme ve keşfetmeye dayalı uygulanan pedagojik yöntemler sayesinde çocukların ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri doğru metotlar ile kazanmaktadır. Öğrenimin bu yönüne yönelik eğitim kuramı üzerinde duran bilim adamları, filozoflar, psikolog ve pedagogların düşünceleri, öğrenim niteliğinin belirlenmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu kuramsal teoriler hala günümüz eğitim kuramını etkilemektedir. Bu kuramın temsilcilerinden olan John Dewey, Jean Piaget, Maria Montessori, Rudolf Steiner 'in eğitime dair görüşleri değerlendirilecektir.

Dewey 'in eğitim kuramı pragmatik felsefe inancının temelleri üzerinde kurulmuştur. Çünkü; felsefe yaşamın ayrıntılı düşüncelerine üstten bakan, bütünlüğü sağlayacak “theoria (teorik bilimler)” görüşüne sahiptir. Dewey, felsefedeki bu teorik bilginin eğitim için gerekli olduğunu savunmuştur.

Her bireye gösterilmesi gereken tutumun ayrı olduğunu ve bu yüzden kapsayıcı bir eğitim modülünün yaratılması inancındaydı. Ona göre eğitim hayat boyu devam eden bir faaliyettir. Bu yüzden okul onun için hayata hazırlama yeri değil doğrudan hayatın kendisi olmuştur. Bu sebeple okul eğitiminde uygulanacak her bir müfredatta yaşamın her yönüyle kendisine ait konulara yer verilmesini önermiştir. Bu nedenle öğrenme, yaparak ve yaşayarak kazanılan bir edinim haline dönüşebilecektir. Bu bağlamda Dewey 'e göre;

Gereksinme ve amaçlanan değişikliklerden doğan pratik faaliyet yaşantı alanına ait bir etkinliktir. Bir şeyler üretmek ya da yapmak demek bir şeyleri değiştirmek demektir; bir şeyleri tüketmek demek de aynı anlama gelir. Bu nedenle değişmeye ilişkin tüm şeyler ve çeşitlilikler, faaliyete dahildir; bilme ise kendi konusu gibi değişmezdir (Dewey, 1996, s.297).

Dewey, öğrenimin deneyim yoluyla devingen halde ilerlediğini vurgularken, bilmenin ise değişmez kaideleri olduğunu vurgulamaktadır. Buna göre bilme edinimi değişmezdir. Dolayısıyla bilginin öğrenimi, bilgi kuramının uygulamaya yönelik olması, pratiği ve yaşantıyı kapsayacak şekilde dizayn edilmeliydi. Kişinin düşünce biçimi insan topluluğun gereksinimlerini karşılayacak, toplumun gelişimini sağlayacak uygunlukta olmalıydı. Dewey' eğitim kuramını pragmatik felsefe görüşüne dayandırması öğrenim sürecinin daha başarılı olacağı inancındaydı. Bu nedenle Dewey, pragmatik düşünce ile öğrenimi uyumlu bir eğitim modeli ile yaşamın etkilerine göre belirlenmesini öne sürmüştür. “Dewey, sayı kavramını kavratmadan önce, çocukta sayı gereksinimini canlandırmak ve yaşamda kullanılacak pratik bir alet gibi hissettirmek gerektiğini söyler. Nitekim insanlar da sayıyı ancak bir gereksinim duyduktan sonra bulmuş ve ondan yararlanmışlardır” (Bender, 2005, s. 13-19).

Dewey 'in pragmatik eğitim modeline karşı bu örnek çocukların bilişsel kapasitelerine, istençlerine ve yönelimlerine dair psikolojik bir kavrama yöntemidir. Buradaki esas olan çocuğun kendi kendine öğrenme sürecini öğrenmesi ve kendini yetiştirmesidir. Bu durum Montessori metodolojisi ile ilişki kurmaktadır; “Bilgi çocukların kafasına sokulmamalıdır. Aksine, mevcut bilgiler aracılığıyla, bilginin akıl yürütmeleri sonucunda onlar tarafından algılanması gerekir” (Martinez, 2023). Bu nedenle eğitimci tarafından çocuklara bilgi doldurulmadan ve dışardan zorlama yapılmadan, çocuğun kendini eğitmesini sağlayacak bir modelin geliştirilmesini önermiştir.

Zihinsel çalışmaları incelemek, bir şeyler oluşturmak için araçları kullanma becerisi edinme, bir şeyler bulmaya karşı doğuştan var olan eğilimler, coşkulu heyecanlara anlam kazandırma gibi şeylerin asıl önemini ortaya koymuştur. Bu içgüdülerin oluşturulması yoluyla oluşan devinim ve eylemler, programın olağan parçalarına dönüşünce öğrenci, içtenlikle etkinliklere katılır (Dewey, 1996, s. 182).

İlişkisel estetik anlayışa dayalı bu metot çocukların düşünce alanında veya pratikte yaratıcı ilişkiler kurmalarını sağlamaktadır. Gelenekselleşmiş eğitim modellerin aksine Dewey 'in pragmatik eğitim anlayışı “demokratik eğitim” düşüncesini savunmaktadır. Buna göre çocuklar, kapsayıcı eğitim modeli ile demokrasinin özgürlüğünü kendi içinde yaşayarak gelişeceklerdir. Bu sayede çocukların karakterlerini oluşturan doğuştan yetenekleri uyandırmak ve bunları yönetmek için aynı şekilde onlara başvurmayı gerektirmektedir. Dewey eğitimin temel araçlarını çocuğun etrafına dizerken, bilme ve öğrenme metotlarını merkeze çocuğun yeteneklerine bırakmıştır.

Bu görüşü bilgilerin çocukların zihnine doldurulmasından kaçınılması gerektiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla Dewey 'in eğitim pedagojisi şimdiye değin sunulan eğitim yönelimlerini etkilediğin söyleyebiliriz. Dewey 'in pedagojisi oldukça dinamik ilişkiler barındırmaktadır. Bilme ve öğrenme metotlarına ilişkin sunduğu öneriler, 20. Yüzyılın önemli psikoloğu olan Jean Piaget'in “bilişsel gelişim teorisi” ile benzer ilişkiler barındırmaktadır. Çünkü; Dewey çocuğun kendi kendine öğrenme sürecinde yeteneklerin açığa çıkması noktasında Piaget'in “bilişsel gelişim” teorisi devreye girmektedir.

Piaget, çocukların öğrenme sürecinde bilgiyi nasıl edindiklerini ve aynı zamanda zekanın doğası üzerine odaklanarak öğrenme sürecini 4 modül üzerinden tanımlamıştır. Bu teorisinde bilişsel becerinin gelişimini uyum, özümleme ve şema gibi kavramlarla açıklamıştır. Bu aşamalar;

- Sensorimotor aşama: Doğumdan 2 yıla kadar
- Operasyon öncesi aşama: 2 ila 7 yaş
- Somut operasyonel aşama: 7 ila 11 yaş
- Resmi operasyonel aşama: 12 yaş ve üstü” (Cherry, 2023)

Piaget’in bilişsel gelişim teorisi zihnen içsel öğrenme sürecini kapsamaktadır. Bu algı, bellek, dikkat, okuma, yazma ve problem gibi aşamalardan oluşmaktadır. Piaget, çocukların bu faaliyetlerde aktif rol üstlendiklerinde, deney ve gözlem yaparken üst bir zeka ile davrandıklarını öne sürmektedir. “Çocuklar çevrelerindeki dünyayla etkileşime girerken, sürekli olarak yeni bilgiler ekler, mevcut bilgiler üzerine inşa eder ve daha önce sahip olunan fikirleri yeni bilgileri barındırmak için uyarlarlar” (Cherry, 2023).

Bu yaklaşım, ortak bir yansımanın ürünü olmakla birlikte çocukların yaşantı, uyum, olgunlaşma, örgütlenme ve denge becerilerini arttırmaktadır. Bu sayede zihnin çevreden aldığı tepkilere uyum sağlar ve bilme öğrenimini rasyonelleştirmektedir. Bu bağlamda bilişsel kuramın 4 aşamasından ilki olan “Sensorimotor aşama: Doğumdan 2 yıla kadar” zihnin çevre etkilerine göre uyum sağladığı dönemdir. Bu süreçte bebekler ve çocuklar duyuşsal motor beceri ile nesnelere tanımaya ve anlamlandırmaya başlarlar. Ki bu süreç tıpkı çocukların müzik, tiyatro ve dramının işitsel motor becerilerinin geliştirdiği gibidir.

Bu yüzden ilk aşama çocukların duyu ve reflekslerine göre öğrenme sürecini tamamlamaktadır. İkinci aşama; “Operasyon öncesi aşama: 2 ila 7 yaş” ‘da ise 1’de kazanılan bilişsel becerilerin temelini oluşturduğu dilsel becerilerdir. Çocuklar ilk aşamada çevre ile etkileşim sonucu kazandıkları deneyimleri ikinci aşamada kelimelere ve nesnelere temsil etmek için görsellere başvururlar. Bu aşama düşünme ve dil arasındaki temel bağı güçlendirmektedir. Üçüncü aşama; Somut operasyonel aşama: “7 ila 11 yaş” ‘da ise ikinci aşamada gelişen düşünme-dil becerisi artık çok daha somut halde faaliyete geçmektedir. Bu sayede çocuklar düşünme yordamıyla mantık geliştirmeye başlamışlardır. Somut ve soyut kavramlar hakkında mantık yürütmeyi,

çevre ile olan ilişkilerinde duyusal yolla gözlemler yaparak karşılaştıkları kişi ve nesnelere hakkında mantık yürütürler.

Son aşama olan “Resmi operasyonel aşama: 12 yaş ve üstü” ise şimdiye kadar gelişen bilişsel ve fiziksel motor becerileri artık mantıksal artış sayesinde tündengelim bir bilmeyi içermektedir. Bu esnada artık çocuklar karşılaştığı her durum karşısında birden fazla probleme karşı hızlı ve etkili çözüm üretme, potansiyel biçimde teorik ve soyut kavramlar üzerinden akıl yürütebilmektedirler. Dolayısıyla Piaget’in “bilişsel gelişim” teorisi bu dört aşamada uyum, özümleme ve şema gibi kavramlarla gerçekleşirken aynı zamanda öğrenime dayalı uygulanacak eğitim modüllerine büyük ölçüde referans olmaktadır. Çünkü her bir aşama çocukların hem kendileriyle hem de çevre ile kurdukları ilişkide tıpkı Dewey’in ifade ettiği gibi çocukların yaşamın nasıl ilerlediği, iletişim kurdukları nesnelere ne olduğunu kendi bilişsel motor becerileri özgür bırakıldığında bilme olgusu tamamlayacaklardır. Bu nedenle hem Dewey hem de Piaget bize eğitimin temel unsurlarını oluşturacak önemli kazanımlar sunarken aynı zamanda pedagojik eğitimlerin psikolojik olarak çocuklara sunduğu faydaları da sunmaktadır. Her iki filozofun bilmenin özgürlüğüne dair önermeleri Maria Montessori’nin “Montessori” metodolojisinde de rastlanmaktadır.

Ancak, Montessori metodoloji çocukların öğrenim süreçlerini ele alırken aynı zamanda zihinsel engelli çocukların incelenmesini de ele almaktadır. Buradaki kapsam iki farklı grubun etkileşimlerini analiz etmektir. Buna göre; “Montessori’nin kendisi, normal olmayan insanlara uygulanan yöntemin, normal çocukların eğitimine uygulandığında bile uyarıcı etkileri olduğunu iddia etmiştir” (Montessori,1971, s.7).

Çocukların düşünce ve yaratıcı enerji geliştirebilen yanına odaklanan Montessori, çocukların ahlaki değerlere sahip bir varlık olarak da tanımlar.

İnsan potansiyelinin gelişiminin bizim tarafımızdan belirlenmediği elbette açık olmak zorundayız. Sadece çocuğun gelişimine hizmet edebiliriz, çünkü bu, her insanın işleyişini yöneten yasaların olduğu ve her gelişiminin çevremizdeki tüm dünyayla ve tüm evrenle uyumlu olması gereken bir alanda gerçekleştirilir (Martinez, 2023).

Ancak Dewey gibi Montessori de bu yaratıcı enerjilerin kendi içinde sıkıştırılmamasını ve özgür bırakılmasını da savunur. “Bağımsız olmadığı sürece hiç kimse özgür olamaz; bu nedenle, çocuğun bireysel özgürlüğünün ilk aktif tezahürleri, bu etkinlik yoluyla çocuğun bağımsızlığa ulaşabilecek bir konumda olabileceği şekilde yönlendirilmektedir” (Martinez,

2023). Bebeklik döneminin muazzam bir yaratma evresi olduğunu, bu evrede çevresinde etkileşim kurduğu her bir şeyi edinmeye başladığını ifade etmiştir. Ayrıca bu evre çocukların kendi karar alma becerilerinin özgür bırakıldığı sürece üst düzeyde gerçekleşeceğini öne sürmüştür. Çünkü; gözlenen nesne çocuktur ve bu çocuğun kendiliğindenliğini ve özgünlüğünü keşfedebilmesinin tek yolu buradan geçmektedir. Ancak Dewey 'den ayrıştığı nokta ise Dewey bilmenin temel araçlarını çocuğunun etrafına toparlayıp çocuğu merkeziyetçi bir noktaya taşıırken Montessori, geleneksel anlayışı eleştirir ve öğrenme sürecinde çevrenin yetişkin ölçeğine göre planlamasına karşı çıkar. Çünkü burada çocuklar rahat olmaz ve kendiliğinden hareket etme konumundan uzaklaşmaktadır.

En önemli şey, çocukları zevkle öğrenmeye motive etmek ve başkalarının bilgisini almak yerine merakı tatmin etmelerine ve kendi fikirlerini keşfetme zevkini deneyimlemelerine izin vermektir. Çocuğun sorunlara çözüm bulmasına izin verin. Çok gerekli olmadıkça, dışarıdan yeni bilgiler getirmeyin. Somut deneyimlerine dayanarak inşa etmelerine izin verin (Martinez, 2023).

Montessori'nin modülü her çocuğu bağımsız ve özgür bir öğrenme süreci kazandırmak ve bir denge içerisinde potansiyellerini açığa çıkarıp kendi karakterin oluşumu sağlamaktadır. Ayrıca Montessori geliştirdiği öğretim materyalleri ile de erken yaş eğitiminde önemli bulgulara rastlamıştır. Bunları keşfi için tasarlanan özel didaktik materyaller geliştirmiştir.

“Bu öğretim materyalleri, hikayelerin, konuşmaların, tartışmaların, işbirlikçi çalışma çabalarının, şarkı söylemenin, açık hava oyunlarının ve ücretsiz eğlence etkinliklerin hikâye anlatımına katılmak için bireysel olarak veya gruplar halinde kullanılabilir. Bu şekilde iletişimi, fikir alışverişini, kültür, ahlak ve ahlakın öğrenilmesini sağlar” (Martinez, 2023)

Montessori, çizim, boya, farklı dokulara sahip kâğıt ve pek çok nesne ile çocukların yaratıcı ifade üretmelerini teşvik etmiştir. Ayrıca duyu tat ve koku, dokunma gibi duyu becerilerinin gelişimi için bitkiler, parfümler, kokulu maddeler, dokunma hissiyatı için pürüzlü plakalar, farklı derecelerdeki su şişeleri gibi pek çok malzeme kullanmıştır. Bu örneklerin her biri pedagojik olarak çocuklara nasıl yaklaşılması gerektiğini ve eğitim metodolojisinin temel bileşenleri belirlenirken neye dikkat edilmesi gerektiği noktasına büyük önem arz etmektedir.

Piaget, Dewey ve Montessori'nin geliştirdiği bilişsel kuramların ilk öğrenme evresine yaklaşımlarının aksine çocukların tam bilgiye ulaşması için duyuşsal ve ruhsal açıdan bir doyum noktasına ulaşma fikrini savunan Rudolf Steiner, Waldorf eğitim modelini geliştirmiştir. Öğrenim öncesi çocukların duyuşsal-ruhsal olarak desteklenmesi başarıya ulaşmanın bir yöntemi değil çocuğun mutlu olmasını sağlamaktır. Bu sayede Dewey ve Montessori 'deki özgürlük çocuklar gibi başarıya ulaşabilecektir. Bu aşamadan sonra bilme öğrenimi gerçekleşmektedir. Steiner'e göre;

Çocuklar hem fiziksel hem de psikolojik olarak belirli gelişimsel aşamalardan geçmektedir. Farklı yetenek, ilgi ve problemler farklı yaşlarda ortaya çıkmakta ve her yeni evre çok büyük önem teşkil ederek, özel ilgi gerektirmektedir. Her çocuğun farklı bireysel ihtiyaçları, karakteri, düşünce, duyuş ve hareket kapasitesi vardır. Çok yönlü yaratıcı kişilik, mantıksal, duyuşsal ve hareketşel öğeleri etkileşimi doğrultusunda gelişmektedir. "Beyin, kalp ve eller" bu programın temel felsefesini oluşturmaktadır. Waldorf okulları programını bu anlayış üzerine inşa etmiştir (Çelik, 2013, s. 39-52).

Öğrenim esnasında uygulanan pek çok prensipler çocukların saf bilgi ediniminden uzak duyuşlarını ve ruhlarını tatmin edecek artistik öğrenme metotları uygulanmaktadır. Bu sayede çocuklar bilgiye dokunarak, hissederek, düşünerek ve her bir faaliyeti uygulayarak eğitimlerini tamamlamışlardır.

Waldorf anaokulunda sınıf evin bir uzantısı olarak görüldüğü için ev atmosferi yaratılır... Waldorf anaokuluna ilk girildiğinde rengarenk olması, büyük oyun alanlarının olması ile sıcak ve eğlenceli bir atmosfer fark edilir...Sınıflardaki sade çekicilik, balmumu ile cilalanmış mobilyalar, doğal bitki boyaları ile renklendirilmiş el yapımı perdeler ve oyuncaklar yardımıyla gerçekleşmektedir... yine bu sınıflarda oyunda kullanılan birçok sepet görülebilir. Deniz kabuğu, kestane, yün ve renkli kumaşlardan yapılan bu sepetler çocukların oyunlarında yaratıcı veya çok yönlü duyuşsal deneyimler için onları teşvik etmektedir (Çelik, 2013, s. 39-52).

Waldorf eğitim programının bu yaratıcı metotları Piaget, Dewey ve Montessori'nin savunduğu; her çocuğun kendi bilişsel becerileriyle kendiliğindenliğini tanıma ve potansiyelini ortaya çıkma ilkesinde birleşmektedir. Her ne kadar her bir metot farklı disiplin ve uygulamalı metotlar barındırır da Piaget, Dewey, Montessori ve Waldorf geliştirdikleri metotlar ve kuramsal olarak eğitime sundukları her bir öneri yüksek bir önem arz etmektedir. Eğitimin ne olduğu, önemi, metotları ve temel unsurlarının ne olması gerektiği noktasında tüm bu kazanımlar bize pedagojik eğitimin önemini ve bunun ilişki kurduğu diğer bilimlerin katkılarını sunmaktadır. Fakat, bunu da göz ardı etmemek gerektiği inancındayım, tüm bu metotları en nihayetinde uygulamasında sadece çocuk değil aynı zamanda öğreticide önemlidir. Bu nedenle bilme

öğrenimine dayalı hazırlanacak her faaliyet öğreticinin donanımına ve pedagojik yetkinliğine bakılmalıdır. Bu sayede eğitim Montessori ve Dewey 'in dediği gibi özgür ve ahlaklı olabilecektir.

Bu nedenle tüm bu pedagojik modeller, bize erken yaş eğitimi pratiklerinin nasıl belirlenmesini ve bir çocuğa yaklaşım biçimlerinin nasıl olması gerektiğinin önemini vurgulamaktadır. Dolayısıyla bu metotlar ışığında ele alınan öğrenme biçimi ve seramik “kil” malzemesi, çocuklarla yapılan etkinlikler kapsamında onların gelişimsel aşamalarına dair önemli bilgiler sunmuştur. 6-10 yaş çocuklarla yapılan atölye çalışmalarında; kilin dokunsal ve görsel özellikleri, çocukların duyuşsal deneyimlerini desteklediği, ince motor becerilerini geliştirerek el göz koordinasyonunu arttırdığı, şekillendirme ve modelleme faaliyetlerinin, çocukların yaratıcılıklarını ve özgüvenlerini arttırdığı, sabır, odaklanma, problem çözme gibi becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı gözlemlenmiştir. Bu sebeplerden dolayı , atölye çalışmalarında kil öncelikli bir konum edinmiştir.

2. BÖLÜM: SERAMİĞİN TANIMI

Türk Dil kurumuna göre Seramik kelime anlamı: “Yüksek ısıda pişirilmiş topraktan yapılan vazo, çanak, çömlek vb. nesne” (TDK, Erişim: 11:41, 28.12.2023 <https://sozluk.gov.tr>) şeklinde tanımlanmaktadır. “İnsanlık tarihiyle başlayan ve gündelik temel gereksinimlerin karşılanmasına yönelik seramik ise; Yunanca boynuz anlamına gelen “keramos” sözcüğünden türetilmiştir. Eski Yunan’da keramos diye adlandırılan seramik kapların yanı sıra, seramik üreten çömlekçilere “kerameus”, bu çömlekçilerin yerleşim yerine de “keramikos” denilmekte idi” (Terwiel, 2010, s. 18). Seramik, insan varlığının ateşi keşfi ile başlayan macerasına tanıklık eden ve uygarlaşma sürecine önemli büyük katkılar sunmuştur.

Seramiğin temel unsurlarından olan kil, doğada serbest halde bulunan ve aslında genç-yaşlı tüm insanların, varlığına hiç de yabancı olmadıkları bir malzemedir. Çocukların küçük yaşlarda üstünü kirleten, kaldırım kenarlarında bulunan çamur ya da su birikintilerinin yakınında bulunan biraz daha özlü sayılabilecek çamur, onlar için oyun oynamanın bir başka aracıdır. Çocukların rastlantı sonucunda tanıştıkları bu malzeme yine onların oyun gereksinimlerini karşılayabilecek şekilde bilinçli bir amaç için kullanılabilir. (Terwiel, 2010, s. 4).

2.1 Seramiğin Önemi

Uygarıklar boyunca farklı görsel ve boya ile süslenen, farklı derece ve fırınlarda pişirilen Kil günümüzde “Dekor Pişirim” olarak adlandırılmaktadır. Günümüzde geleneksel pişirim ve alternatif pişirim olarak da pek çok teknik mevcuttur. Geleneksel pişirim teknikleri; bisküvi, sır ve dekor teknikleri olurken alternatif olarak; raku, sagar, sepet gibi teknikler kullanılmaktadır. Bununla beraber çeşitli Kil çamurları da bulunmaktadır. Bunlar seramik döküm çamuru, vitrifiye döküm çamuru, porselen döküm çamuru olarak ayrılmaktadır. Bu çamurların ortak özelliği hem temiz ve düz alan sağlarlar hem de 1000-1200 °C arasında birinci pişirilmeleri gerçekleşmektedir. Dünyanın dinamik ilişkisi çerçevesinde şekillenen bu öğeler, modern sanatın yeni ifadeci yönelimlerine paralel olarak sanat tarihinde büyük yer edinmiştir.

Modernizm dönemle birlikte bu gelişmeler, dönemin endüstriyel gücü sanatsal tasarımların endüstriyel üretim uygulamasına geçilmesine dair yeni farkındalık oluşturmuştur. El sanatları, zanaat, dekoratif sanatlar ve uygulamalı sanatlar gibi her türlü sanat üretim biçimlerini içeren dallar özen kazanmaya başlamıştır. Seramik sanatı da bu dalları arasında yerini almıştır. Özellikle sanayileşmeye ve kapital üretime dayalı gelişen modern dünyada seramik üretimi,

endüstriyel dönemle birlikte daha çok üretilmeye başlanmıştır. Bunun sonucunda William Morris, bu makilerin estetik anlayışından uzak nesnelere ürettiğine karşı çıkararak el üretiminin niteliğine ve önemine vurgu yapmıştır. “Endüstri devrimini insanlığın kendine getirdiği en büyük felaket olarak gören Morris, El Sanatları ve sanat akımı başlattı. Amaçları insan emeğine saygı ve maddeye doğru yaklaşımdı” (Bölük, 2019, s.6). Morris’in bu tutumu pek çok sanatçı ve zanaatçı tarafından desteklenmiştir. 19. Yüzyıl Avrupa’sında kapital endüstriyel üretime tepki olarak ortaya çıkan “Art and Crafts Moment” ve kısa bir dönemde varlık gösteren “Art Nouveau”, “Art Deco” gibi avangart akımlar el üretiminin üstünlüğünü vurgulayarak modern gelişmelere öncülük etmişlerdir.

20. yüzyılın başlarında avangart sanat ekollerinin yaygınlaşması malzemenin değer kazanmasını sağlamıştır. Dolayısıyla Batı da malzemeye yüklenen değer, seramiğin uzak doğu geleneklerinin çözülmesiyle başlayan nitelikli ve teknik açıdan daha zengin seramik öğelerin üretilmesi yaygınlık kazanmıştır. Batı da kazanılan bu devingenlik aynı zamanda üniversitelerin sanat bölümlerinde yer edinerek öğrencilerin seramiği tanıması, yaratıcı ve bireysel kimliklerini geliştirmesi sağlanmıştır. Dolayısıyla seramik sanatına ve seramiğin önemine ivme kazandıran bu oluşumlar, seramiğin evrenselliğini, kültürel önemini, seramik eğitiminin belirlenmesinde büyük rol oynamıştır.

Bu konuda yurt dışına eğitim amaçlı gönderilen Vedat Ömer Ar, İsmail Hakkı Oygur, Hakkı İzzet gibi sanatçılar temel eğitimlerini tamamladıktan sonra yurda dönerek eğitim kurumlarında seramik eğitimi vermeye başlamışlardır. Aynı zamanda 1950 yıllarında Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Sadi Diren, Jale Yılmazbaşar ve Türk seramik sanatının ilk kadın sanatçısı olarak kabul edilen Füreye Koral gibi çeşitli sanatçılar hem seramik sanatının Türkiye’de çağdaşlaşmasını hem de mimari yapılarda duvar pano geleneğinin başlamasına öncülük etmişlerdir. Özellikle 1955 yılında kurulan Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulunda, Hakkı İzzet tarafından 1957 kurulan Seramik sanatları bölümü büyük bir gelişme olmuştur.

Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulunda yetişerek, Türkiye’de çağdaş seramik sanatına yön veren Sadi Diren, Ayfer Karamani, Alev Ebüzziya, Erdinç Bakla, Erdoğan Ersen gibi sanatçılar, Füreye Koral’ın adeta bir okul niteliği taşıyan atölyesinde yetişen Bingül Başarır, Mehmet Tüzüm Kızılcın, Atilla Galatalı ve izleyen yıllarda Hamiye Çolakoğlu gibi değerli sanatçılar, seramik sanatına yön veren ve çalışmalarını ile dönemin tanınan öncü sanatçıları olmuştur (Güngör-Hayırsever, 2020, s.323-340).

Seramik eğitimi bu sayede bireysel kimlik inşasının yanı sıra kültürel bir kimlik inşasını kazandıran, kültürel zenginliği bir gelenek olarak aktaran bir olgu olarak geleceğe aktarılmaktadır. Çağdaş seramik sanatının gelişmesini ve dünyaya tanıtılmasında öncülük eden sanatçıların örnek pano eserlerin yanı sıra çağdaş Türk seramik sanatçıları; Füreyâ Koral, Sadi Diren, Hamiye Çolakoğlu, Jale Yılmabaşar, Mehmet Tüzüm Kızılcın, Bingül Başarır, Candan Terviel, Candeğer Furtun, Hüseyin Özçelik gibi sanatçılar Anadolu'nun zengin motif ve imgelerinden esinlenerek farklı mekanlarda yaptıkları duvar panoları ile mekânın ruhuna ve işlevselliğine uygun olarak pek çok seramik duvar panosu ve seramik eser yapmışlardır. Bu sayede kentlere ve mekanlara kültürel bir kimlik inşasını kazandırarak, kültürel zenginliği bir gelenek olarak aktaran bir olgu olarak geleceğe aktarılmaktadır.

Seramik ile kazanılan yeni eğilimler, öğrenim sürecinin örgütlenme ve öğrenim alışkanlığını daha bilimsel bir anlayış ile seramik sanat eğitiminin kurumsallaşmasını sağlamıştır. Bu nedenle seramiğin ilkel biçiminden çağdaş estetik temellerine doğru gelişen eğitsel pratikler bize seramik eğitiminin özellikle küçük yaşlardan itibaren gerekli olabileceğini yansıtmaktadır. Bu sebeple tez konusu bağlamında seramik “kil” eğitsel bir araç olarak seçilen ana malzeme olmuştur. Dolayısıyla seramiğin gündelik pratiklerden sıyrılıp eğitsel bir beceri alanı olarak varlık göstermesi bize “kil” malzemesi ile çocukların bilişsel ve motor becerilerinin geliştirilebilirliğini sunmaktadır.

“Seramik eğitiminin, üç boyutluluğu kavrayabilme açısından önemli olduğu kanaatindeyim. Resim ve benzeri uygulamaların aksine boyutluluk açısından al ve göz birlikteliği gereklidir. Dokunun görsel ve dokunsal olarak işlenebildiği ve hacmin belli teknikleri ile verilmesi gereken seramik sanatında denge ve kompozisyon anlayışının farklılığının öğrenci tarafından hissedilmesi, disiplinler arası yol belirlemede önemlidir” (Özdemir, Gemalmayan, 2019, s.612-620).

2.2 Çocuk Eğitiminde Seramik Kullanımının Araştırması ve Uygulanması

Çocuğun kendini ve çevresi tanıma sürecinde pek çok faaliyette bulunmaktadır. Bu faaliyetler içerisinde en önemli olanı ise eğitimidir. Eğitim yoluyla tanıma ve öğrenme süreçlerini zenginleştiren çocuklar, kendi bilişsel ve motor becerilerini geliştirirken aynı zamanda kendi kimlik inşasını da oluşturmaktadır. Dolayısıyla şimdiye değin öne sürülen her bir sav ve eğitimsel metotlar çocuğun yaşamın eğitimsel yoluyla geliştiğine somut örnek oluştururken seramik eğitimi için gerekli bilgi ve becerileri de desteklemektedir. Bu becerilerin en önemlisi

olan sanat eğitimi, çocukların gelişmesine yardımcı olan temel eğitimlerden biridir. Özellikle seramik kil malzemesinin özgür yaratma olanağını tanıması çocukların ifade edebilme, sosyal ilişki kurabilme gibi bir paylaşım olanağı sunmaktadır. Bu nedenle kil ile eğitim, çocukların algılama yetisini geliştirerek, çocuğun içinde bulunduğu ortamdan aldığı uyarılara göre görsel bir dil oluşturmasını ve aynı zamanda kendi imgelem gücünü geliştirmesini sağlamaktadır. Bu sayede yaratıcılık yönlerinin geliştiği, düşünce ve duygu ifadelerin aktarımı özgürleşmektedir. Bu tıpkı yukarda ifade ettiğimiz Montessori ve Dewey ‘in dediği gibi özgür ve ahlaklı olacaktır. “Bunun için, oluşturulacak sanat ortamlarının da çocukların, kendine güvenen, bağımsız düşünebilen, alışılmış kalıpların ve kuralların dışına çıkabilen ve yeteneklerini sonuna kadar kullanabileceği ortam ve özgürlüğe sahip olması gerekmektedir” (Özçelik, 2015 s.2).

Bu öğretiler ışığında uygulanan pek çok etkinliğin yanı sıra eğitim kurumlarının bu faaliyete yönelik sunduğu müfredatlar da önemli yer edinmektedir. Çocukların ilk olarak karşılaştıkları el işi temel tasarım dersleri, onların görsel becerilerin birleşimi sonucunda ortaya çıkan biçim ilk ifadelerini oluşturmaktadır. Bu ifadeler çocukların yaşamlarında oyun kadar temel bir öğreti ve etkili bir araç niteliğindedir.

İlk ifadeler büyüme sürecinde bir köprü vazifesi görürken aynı zamanda kil çamuru ile yeni ifade arayışında olan çocukların daha özgürce ifade edebilmesini desteklemektedir. “Bireylerin çocukluk dönemlerinde oyun aracı olarak kullandıkları ve aşına oldukları çamur (kil) kolay edinebilme, bilindik malzeme oluşu, kolay şekil alabilmesi vb. nedenlerden dolayı sanat eğitiminde etkili bir malzeme olarak karşımıza çıkmaktadır” (Özçelik, 2015 s.13). Bu doğrultuda ele alınan tez konusu, seramik eğitim programlarının önemini, 6-12 yaş arası çocukların seramik pano etkinlik kapsamında kendi kavramsal bilgi ve becerilerinin nasıl geliştiğine dair gözlem yapma fırsat sunmuştur. Çünkü; görsel sanatlar eğitimin pek çok dalından ziyade seramik kil, malzemeye dokuna bilirligi ve kolaylıkla şekillendirilebilme özelliği sayesinde çocukların kendini ifade etme durumu oyun esansındaki özgür davranış gibi açığa çıkmaktadır. “2 boyutlu bir uygulama alanı olup, 3 boyutlu düşünme yatan resim sanatı öğrencilerinin, 3 boyutlu çözümler yapabilmeleri ve formu her açıdan irdeleyebilme becerisi geliştirebilmeleri için seramik dersinin önemli olduğunu düşünüyorum” (Özdemir, Gemalman, 2019, s.612-620). Dolayısıyla kil malzemesi ile yapılacak her bir biçim, çocuğu ve çocuğun dünya yaşamına nasıl baktığını ve tanıdığını daha somut bir şekilde dile getirebilmektedir.

Okul öncesinden başlayarak uygulamalar yaptırabilecek bir malzeme olan kille ne kadar erken tanışılırsa, o kadar güçlü bir ifade aracına dönüşebilir. Okul öncesi ve sonrasında çoğunlukla kağıt ve boyalarla kazanılmış beceriler çocuklarda iki boyutta çalışmalar yapılmasında daha etkin iken, kil ile yapılan etkinliklerde üç boyutlu ve teknik beceriler öğretilerek daha etkin ifade aracı olması sağlanabilir (Özçelik, 2015, s.72).

Kilden uygulamaya yönelik Türkiye’de yöresel ve kültürel açıdan pek çok farklı seramik modülü ve etkinliği mevcuttur. Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Eğitim kurumlarının yanı sıra müze, belediye, sanat atölyeleri, sosyal faaliyetler adı altında yapılan kültür sanat etkinlikleri gibi alanlarda çocukların seramik ile buluşması sağlanmaktadır. Her bir etkinlik kapsamında uygulanan modül, bulunulan çevre ve çocukların ihtiyaçları doğrultusunda belirlenirken aynı zamanda kültürel mirasları koruma ve yaşatma prensibine dayalı oluşabilmektedir.

Bu sayede, çocuklar hem üç boyutlu öğrenme ve üç boyutlu görebilme yetilerini kazanır hem de sahip oldukları kültürel birikimlerinin kimliğini tanımasına olanak sağlamaktadır. Bu alanda özellikle kültür kimliğinin korunması ve yaşatılmasını sağlayan Müze önemli yer almaktadır. Müzelerin sosyal etkinlikler kapsamında seramik kil malzemesi ile çocuklara yönelik yaptığı her faaliyet onların geçmiş ile tanışmalarını sağlarken aynı zamanda yaratıcılıkların özgüce açığa çıkmasını ve kendileri özgüvenli hissetmelerini sağlamaktadır.

3. BÖLÜM: YÖNTEM

Metodolojik araştırma yapılırken tez konusu kapsamında Ankara bölgesindeki çeşitli kurum ve kuruluşların çocuklarla gerçekleştirdiği seramik atölye çalışmaları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi eğitim etkinlikleri, yapılan incelemeler içerisinde bir örnek olarak ele alınmıştır. Müze tarafından düzenlenen etkinlikler aracılığıyla çocuklara önce eski dönem seramik kalıntılarını inceleme ve tanıma, ardından kil ile çalışma imkanı sağlanmıştır (Görsel 1-2). Bu etkinlikler kapsamında Anadolu Medeniyetleri Müzesi arşivleri titizlikle incelenerek yapılan atölye çalışmaları için ön veri toplanmıştır.

Görsel 1. Anadolu Medeniyetler Müzesi Müdürlüğü Eğitim Etkinliği. 04.01.2023, Erişim:03.02.2024, Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-336502>

Görsel 2.Anadolu Medeniyetler Müzesinde Atölye Çalışması. Arşiv 2016, Erişim:03.02.2024, Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-153177>

Müze kültürü üzerine şekillenen etkinlikler çocukların geçmiş uygarlıklara ait eserlerin ve bu uygarlıkların yaşam biçimlerine dair farkındalık oluşturmaktadır. Bu esnada kil 'in şekillendirmesine yönelik yapılan etkinlikler sayesinde gördükleri eserlerin birer kopyasını ya da gözlem sonucunda hissettiklerini yansıtmaya olanağı tanımaktadır. Bu ve buna benzer etkinlikler her alanda ve kuruluşta görülebilmektedir (Bu etkinliklerin ortak paydada pek çok ortak teknik benzerlikte olduğuna karar verildiğinden ötürü tez konusu kapsamında daha fazla örneğe ihtiyaç duyulmamıştır). Bir başka örneğini ise; seramik kil malzemesinin Milli Eğitim Müfredatında yer almasının önemine vurgu yapan Nermin Özçelik'in hedef kitle olarak belirlediği Korkut Ata İlkokulu 4.sınıf 26 öğrenci ile yapmış olduğu etkinlik önemlidir.

Görsel 3. Plaka Açma Çalışması. Kaynak: Nermin Özçelik,2015, Yüksek Lisans (Y.L) Tezi s.27.

Görsel 4. Resmin Kil Plakaya Transferi. Kaynak: Nermin Özçelik,2015, Y.L Tezi s.31.

Görsel 5. Kil Çalışmalarının Astar Boya ile Renklendirilmesi. Kaynak: Nermin Özçelik,2015, Y.L Tezi s.32-33.

Özçelik'in kil ile yüzey uygulaması kapsamında hazırlanan 15x15 cm ölçüsünde ve 1-1 cm kalınlığındaki plakalar üzerinde farklı araç gereçlerle kazıma ve rölyef gibi teknikler çocuklara hem malzemeyi hem de kullandıkları nesnelere tanıma fırsatı sunmuştur. Bu sayede çocukların 2 boyutlu yüzeyde üç boyutlu çalışmasını sağlamış ve çamurun rahat şekillendirilebilme özelliği sayesinde şekil vermekten, bozup yeniden yapmaktan mutlu olan çocukların yaratıcılığına katkı sunmuştur. Tez konusu bağlamında yakın bir tarihte önemli görülen bir diğer etkinlik ise Melike Özcan Başer'in dezavantajlı bireylerle yapmış olduğu etkinliktir. Bu etkinliğin önemi tez kapsamında yapılan etkinlikte dezavantajlı bireylerin oluşundan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle Başer'in etkinliği bize bu grup hakkında somut veriler sunmaktadır.

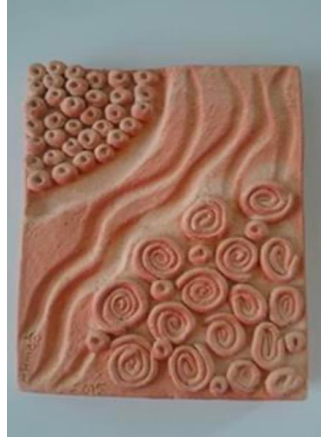
Sanat, otizm tanılı bireye ifade olanağı vererek ruh sağlıklarına yardımcı olmaktadır. Çok yönlü uyarımlarla öğrenim aşamalarına hazırlar. Cesaretlerinin ve özgüveninin artırılması, sosyal hayata adapte olması, algılama seviyesinin geliştirilmesi ve buna benzer faktörler için bu terapilere ihtiyaç duyulmaktadır. Sanatsal faaliyetlere aktif olan bireylerde başarı duygusunun geliştiği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte sanatla uğraşan bireylerin toplumsal kabullerinin daha kolay sağladığı bilinmektedir (Başer, 2020, s.20).

Sanatın Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan bireylere sağladığı ifade olanağı üzerinde duran ve bu ilişkinin önemini vurgulayan Başer, çok yönlü ifade biçiminde OSB mevcut bireylerin öğrenme sürecinin daha özgüvenli ve cesaretli olduğunu, sosyal hayata ve algılama seviyelerinde de gelişme olduğunu gözlemlemiştir. Bu sayede topluma daha hızlı kabul edildiklerini ve sıra dışı olarak görülen fikirlerinin açığa çıkmasını vurgulamıştır. Başer, etkinlik kapsamında ele aldığı otizimli bireyler ile temas edilen malzeme arasında karşılaşılan duygu durumlarını şöyle ifade eder;

...bireyler daha önce yoğurma malzemesi (kil, plasterin, oyun hamuru vb) ile temas etmediklerinden, malzemenin yumuşak olması, çamur kokusunun olması, elbiselerinin kirlenmesine neden olan olduğundan çamurla ilk karşılaşmalarında çekinceleri olsa da bazı aşamalardan sonra çekincelerini yenerek kili sevmeye ve pozitif bir iletişim kurmaya başlamışlardır (Başer, 2020, s.32).

Kil ile tanışma ve deneyimleme süreçlerine ilişkin bu somut veriler tez kapsamında yapılan etkinlikler ile benzer sonuçlar barındırmaktadır. Bu nedenle bu bireylerin seramik atölyelerinde oluşturduğu modüller kil malzemesinin bu bireyler üzerinde sağladığı pozitif gelişmeye ışık tutmaktadır (Görsel 8-9).

Özel gereksinimli çocuklar, kille çalışırken yaratıcılıklarını serbestçe ifade edebilirler ve bu süreç onların özgüvenlerini artırabilir. Kil ile yapılan etkinlikler el göz koordinasyonu ve ince motor becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurken aynı zamanda duygusal düzenlenme ve stres yönetimi gibi becerileri de destekler. Örnek atölye çalışmalarında görüyoruz ki kil ile çalışma, çocukların dikkatlerini odaklanma ve göreve yönelik sabrı öğrenmelerine de katkı sağlayabilir. Kilin plastik yapısı çocuklara yeni sanatsal deneyimler kazanması yönünde desteklerken, kendilerini farklı bir şekilde ifade edebilmelerini olanak tanır.

Görsel 6.15x20 Öğrencisinin İlk Pano Çalışması. Kaynak: Melike Özcan Başer,2019, Y.L Tez Çalışması s.58

Görsel 7.Öğrencisinin İkinci Pano Çalışması. Kaynak: Melike Özcan Başer,2019, Y.L Tez Çalışması s.58

Kil 'in pozitif değeri OSB mevcut çocukların başarı duygusunu kazanmasını ve herhangi bir işe katılabilme cesareti kazandırmaktadır. Bir işe başlama noktasında belirgin ve zor olan takıntılı duygu ve davranışların tümünü ortadan kaldırarak daha özgür olmalarını desteklemektedir.

Tez kapsamında yapılan literatür araştırması sonucunda çocukların pano yapım etkinliği hakkında sınırlı veriye ulaşılmıştır. Bu nedenle örnek olarak sunulan her iki etkinlik verileri bize tez konusunun literatür önemine ve kil malzemesi ile uygulanan pano etkinliğinin gerekliliğine somut veri olmaktadır. Bu bağlamda etkinlik kapsamında seçilen okulların kil malzemesini bulundurmuyışı çalışma ile ilgili planlama ve program oluşturulurken dikkat edilmiştir. Okulların sahip olduğu araç gereçlerin tespit edilmesi, uygulama için gerekli sınıfların atölye ortamına dönüştürülmesi, haftalık ders programına göre yapılacak etkinliklerin planlanması ve bunları hem okul yönetimine hem de çocuklara bilgilendirilmesi, etkinliğin

gerçekleştirilmesi ve sergilenme süreci gibi çok yönlü bir süreç gerçekleştirilmiştir. Çalışma yapılacak okullarla tek tek iletişime geçilip yazışmalar tamamlandıktan sonra, okuldaki öğretmenlerin ve okul pedagoglarının yönlendirmesi ile sınıflar belirlenmiştir. Belirlenen sınıflarda velilerin izinleri alındıktan sonra atölye çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu tez kapsamında 165 çocukla çalışılmış ve tüm süreç incelenmiştir. Atölye Çalışmalarına başlamadan yapılan araştırmalar doğrultusunda belirlenen yöntem ve süreç, şu maddelerle ele alınmaktadır:

1. **Hazırlık:** Atölye öncesinde seramik kil malzemesi ve kullanılacak şekillendirme araçları temin edilir ve yapılacak çalışma alanı düzenlenir.
2. **Eğitim ve Tanıtım:** Öğrencilere seramik malzemelerin özellikleri ve kullanım teknikleri anlatılır temel şekillendirme teknikleri: el ile şekillendirme, kalıp kullanma öğretilir.
3. **Uygulama:** Öğrenciler, öğrendikleri teknikleri kullanarak verilen konu ya da temaya bağlı olarak kendi özgün seramik çalışmalarını yaparlar. El ile çamur şekillendirme, döküm veya torna gibi teknikler uygulanabilir.
4. **Dekorlama ve Sır Altı Renklendirme:** Öğrenciler, yaptıkları eserleri detaylandırmak için dekorlar ama teknikleri öğrenirler. Serigrafî, fırça dekoru, astar dekoru, sgraffito vb. işlemler yapılabilir.
5. **Bisküvi ve Sır Pişirimi:** Öğrencilerin eserleri, seramik fırınlarında belirli sıcaklarda bisküvi ve sır pişirimi olarak iki aşamada pişirilir. Bu aşama genellikle atölye görevlileri veya seramik uzmanları tarafından gerçekleştirilir.
6. **Değerlendirme ve Sergileme:** Öğrencilerin seramik çalışmaları, teknik yeterlilikleri, estetik özellikleri ve sanatsal ifade gücü açısından incelenen ve sonlandırılan kritik bir süreçtir bu aşamada her bir çalışmanın bütünsel ve bireysel katkıları ve gül sanatsal ifadeleri, estetik değerleri ve el becerileri detaylı bir şekilde değerlendirilir.

Belirlenen ve farklı gruplar halinde bir araya getirilen 6-10 yaş arası çocukların geleneksel seramik yöntemlerin uygulandığı sanat eğitimlerinde; Kil ile çocukların sanat yolu ile öğrenme, kendi formlarını bulma ve farklı grupla yeni ilişkiler yaratma edinimleri kazanmaları için uygulamalar yapılmıştır. Aynı zamanda bu yaş grupları ile oluşturulan eserleri, çocukların kil ile kurdukları ilişki sonucunda yaşadıklarını hem zihinsel hem fiziksel tecrübeleri incelenerek kilin eğitime olumlu ve olumsuz yanları incelenmiştir. Bu çalışma esnasında ilkökul çağındaki

çocuk gruplarında farklı yetenek ve uygulama gruplarını seçilmesi suretiyle gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemin amacı, eğitim psikolojisi bağlamında, çocukların odaklanma, süreç yönetimi ve düzenleme gibi bilişsel ve davranışsal özelliklerinin geliştirilmesidir. Bu doğrultuda, seçilen gruplar üzerinden çeşitli eğitim teknikleri uygulanarak, çocukların bu alandaki becerilerini arttırmak hedeflenmiştir.

3.1 Uygulama

Uygulama kapsamında 3 farklı çocuk grubunun incelenmesi amaçlanmıştır. Bu gruplardan ilki zihinsel ve bedensel engelli çocuklarla karma sınıflarda gerçekleştirilen atölye çalışmalarını kapsamaktadır. İkinci grup, özel okullarda okuyan ve malzeme erişimi açısından avantajlı olan çocuklardan oluşmaktadır. Üçüncü grup ise, travmatik geçmişi olan depremzede çocuklarla yapılan çalışmalardan meydana gelmektedir.

Bu çalışma, her bir farklı grup için gerçekleştirilen atölye çalışmalarının çocukların gelişim sürecine katkı sağlayıp sağlamadığını, çocukların konsantrasyon ve odaklanma becerilerini destekleyip desteklemediğini detaylı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Kil ile çalışma deneyiminin değerlendirilmesi, çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimleri üzerinden önemli katkılar sağlamaktadır. Birinci grup, kil ile yaratıcı ifade ve motor becerilerinin gelişimini hedefleyen etkinlikler uygularken, ikinci grup, kil ile yapılan çalışmaların problem çözme ve dostluk becerilerine olan etkisini incelemiştir. Üçüncü grup ise, kil çalışmaları sırasında duygusal iyileşmenin ve yardımlaşma yeteneklerinin nasıl geliştiğini değerlendirmiştir. Araştırma bulguları, kil ile çalışma sürecinin çocukların ince motor becerilerini geliştirmenin yanı sıra, yaratıcı düşünme ve problem çözme, odaklanma kapasitelerini artırdığını göstermiştir. Ayrıca grup çalışmaları sayesinde çocuklar, iş birliği ve iletişim becerilerini pekiştirmiş, empati ve sosyal uyum gibi duygusal yeteneklerde ilerleme kaydetmişlerdir. Kil ile çalışma deneyimi, çocukların bütüncül gelişimlerine katkı sağlayan etkili bir araç olarak değerlendirilebilmektedir.

3.1.1 Karma Engel Grupları ile Atölye Çalışmaları: Zihinsel Ve Bedensel Engelli Çocukların Gelişim Süreci

Uygulama kapsamında; Bilkent Laboratuvar Okulları İlkokul bölümü, Milli Eğitim Vakfı Gökkuşuğu Özel Eğitim İlkokulu ve Büyükşehir ANFA İlkokulu'nda yapılan atölye çalışmaları, kendilerine verilen kil malzemesi ile farklı temalarda seramik uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Çeşitli temalardan ve kavramlardan oluşan üç farklı okulda gerçekleşen tez çalışmasının ilk bölümü Millî Eğitim Vakfı Gökkuşuğu Özel Eğitim İlkokulu'nda 21 Eylül 2014'te kaynaştırma sınıfında “Uçurtmam Engel Tanımaz” adlı tematik duvar panosu uygulaması ile gerçekleşmiştir. Bu okulda özel eğitim ihtiyacı olan (Serabral Palsili) çocuklarla karma bir eğitim yapılmaktadır. Serebral Palsi (SP), kas kontrolü ve koordinasyonunu etkileyerek çocuklarda yürüme, konuşma ve günlük aktiviteleri yerine getirme gibi temel becerilerde zorluklara neden olabilir. Serebral Palsili çocuklar, motor becerilerinin yanı sıra, bazı durumlarda bilişsel ve duygusal gelişimlerinde de güçlükler yaşayabilirler. SP rahatsızlığı olan çocuklar, belirli fiziksel zorluklarla karşılaşabilirler ancak birçok aktiviteye de katılabilirler. Bu uygulamanın temel amacı, tematik duvar panosu ile yardım kuruluşu aracılığıyla toplanacak bağışlar sayesinde fiziksel zorlukları en aza indiren tekerlekli sandalye alımı ve tüm çocukların kullanabildiği engelsiz çocuk parkı inşası için gelir sağlamak ve bu süreçte Serebral Palsili çocukların kil ile ilişkilerini araştırmaktır.

“Uçurtmam Engel Tanımaz” temasını taşıyan bu pano içeriğindeki kanatlarını açmış kuşlar sayesinde özgürlüğü ve hayal gücünü simgelemektedir. Çalışmada yer alan tüm çocuklara ve panoyu ziyarete gelenlere, hayatlarında karşılaçacakları her türlü engeli aşabileceklerine dair güçlü bir mesaj iletmesi amaçlanmaktadır. Seramik pano sosyal ve katılımcı bir sanat uygulaması modeli ile hedeflenen çocuk grubunun bir araya gelmesiyle inşa edilmiştir. Serebral Palsi rahatsızlığı olan çocuklarla atölye çalışmaları gerçekleştirilmeden önce hem SERÇEV Derneği ile hem de çocuklarının öğretmenleri ile görüşmeler yapılarak, çocukların hareket kontrolündeki yetersizlikleri, duruş bozuklukları, dil ve konuşma sorunlarıyla ilgili detaylı bilgiler alınmış, bunlar göz önünde bulundurularak bir uygulama metodu düzenlenmiştir. Üretim aşamasına gelindiğinde ise okul yönetiminden gerekli izinler alındıktan sonra okul yönetimi ile belirlenen 25 Serebral Palsili çocuk (hareket zayıflığı ve felç durumu olan çocuklar) ile diğer çocuklar sınıf ortamında bir araya gelerek pano uygulaması yapılmıştır. Toplamda 40 çocuk ile yapılan bu çalışmada sınıfın büyüklüğüne göre çocuklar 10 kişilik gruplar halinde atölyelere katılmışlardır. Aynı zamanda Serebral Palsili çocukların aileleri

destek amacı ile çalışmalarında yer almışlardır. Bu çalışma göstermiştir ki SP'li çocuklarda aile veya kabul edilen bir rehber eşliğinde ancak bu çalışmanın yürütülebilir. Seramik duvar pano uygulaması için şamotlu çamur ile alçı kalıplara basma tekniği uygulanarak tasarlanan duvar panosu kalıp modelleri önceden hazırlanmıştır.

Görsel 8.Sınıfa Kil Şekillendirme Tekniklerinin Anlatılması. Kaynak: Kişisel Arşiv,2014.

Görsel 9. Çocuklara Alçı Kalıp Tanıtımı ve Modül Anlatımı. Kaynak: Kişisel Arşiv,2014.

Görsel 10.Atölye Çalışması Boyunca Çocuklara Velileri Tarafından Rehberlik Edilmesi. Kaynak: Kişisel Arşiv,2014.

Serebral palsili çocuklarla yapılan seramik eğitimi kapsamında, çalışmalara başlamadan önce hem genel bir bilgilendirme yapılmış hem de bireysel düzeyde detaylı açıklamalar sunulmuştur. İlk aşamada, çocuklara seramiğin temel prensipleri, kullanılan malzemeler ve teknikler hakkında uygulamalı olarak bir anlatım gerçekleştirilmiştir. Ardından, her bir çocuğa tek tek kili nasıl şekillendireceği, kullanılacak kalıplar ve modüller adım adım anlatılmıştır. Bu bireysel gösterimler sırasında, çocukların ihtiyaçlarına uygun olarak her aşama dikkatle açıklanmış ve uygulamalı olarak desteklenmiştir. Bireysel ilgi ve destek, çocuklarla yakınlaşmayı sağlarken onlarla güven ortamında çalışmak için faydalı bir süreç olmuştur. Çocuklar kil ile çalışma sırasında ellerini kullanarak somut ve dokunsal bir deneyim yaşamaktadır, bu da onların motor becerilerini ve el-göz koordinasyonlarını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Her çocuğun kendi hızında ve yetenek düzeyine uygun olarak bilgi almasını ve uygulama yapmasını mümkün kılması onların öz güvenlerini arttırmaktadır. Süreç boyunca, aile ve rehber birey ile birlikte çocukların sosyal etkileşimde bulunmaları ve grup çalışmaları yapmaları teşvik edilmektedir, bu da onların iletişim becerilerini ve sosyal bağlarını güçlendirmektedir. Seramik eğitimi, SP çocuklarda bir zorunluluk olmamakla birlikte, onların kendi yeteneklerini keşfetme ve geliştirme imkanı sunarken, aynı zamanda onlara sabır, dikkat ve azim gibi önemli değerleri de öğretmektedir.

Etkinliğe özel gereksinimli çocukların velileri, onlara rehberlik eden bireyler ve diğer sınıfların öğretmenlerinin katılması, topluluk bilincini ve ortak çalışma ortamlarını güçlendirmiştir. Ancak, kalabalık ve karmaşık bir ortam, çocukların odaklanmalarını ve katılımını olumsuz etkileyebilmektedir. Daha sakin bir ortamda, her çocuğun sadece bir rehberlik eden bireyle çalışması, etkinliğin daha verimli geçmesine olanak tanıyabilir. Buradan alınacak sonuçlar, benzer etkinlikler düzenlenirken, katılımcı sayısının ve ortam yönetimi konusunda daha dikkatli planlamalar yapılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Sınıf ortamının kalabalık olmasına rağmen, çocuklar ilk kez karşılaştıkları kil ile dikkatleri dağılmadan keyifle çalışabilmişlerdir. Bu deneyim, çocukların sanatsal yaratıcılıklarını serbestçe ifade etmelerine ve yeni bir materyalle etkileşim kurmalarına olanak tanımıştır. Kalıplardan çıkan modülleri gördüklerinde gözlerinde şaşkınlık ve hayranlık belirtirken, kendi yaptıkları bu parçayı ilgiyle incelemişlerdir.

Görsel 11. 25x35 cm Hazırlanan Alçı Kalıplara Kil Basma Denemeleri. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.

Çalışmadaki çocukların büyük bir kısmı kil ile temas etme ve kalıplara basma etkinliğini sevinçle karşılarken, çok az bir kısmı bu deneyim karşısında şaşkınlık ve yabancılaşma tepkileri göstermiştir.

Görsel 12. Kuvvet Güçlüğü Çeken Çocuklara Aileleri Tarafından Verilen Destek. Kaynak: Kişisel Arşiv,2014.

Görsel 13. İlk Defa Kil ile Tanışma ve Yakınlaşma. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.

Görsel 14. Yapılacak Süreçlerin Çocuklara Birebir Anlatımı. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.

Görsel 15. Kalıptan Modülün Çıkarılması. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014

Görsel 16. Kalıba Bastıkları Kilin Dönüşümü. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.

Görsel 17. Rötüşü Tamamlanan Pişirime Hazır Modüller Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.

Bu aşamada gözlemlenen somut veriler şunlardır; özel gereksinimli çocuk grupları sahip oldukları engellerden ötürü el ve göz koordinasyon eksikliği yaşamıştır. Bu nedenle kalıp basma aşamasında basma gücü olmayan çocukların velileri destek çıkararak öğrenme ve uygulamanın devamına katkı sağlanmıştır. Ancak zorlanmalarına rağmen çocukların keyif ve merakla aktiviteye devam etme istekleri gözlenmiştir. Pano modelleme aşamasında büyük bir coşkuyla çalıştıkları ve birbirleriyle etkili iletişim kurdukları, yardımlaşarak fikir alışverişi yaptıkları gözlemlenmiştir. Burada gerçekleştirilen seramik pano uygulama çalışmayı 3 saat sürmüştür; her bir 45 dakikada bir kısa tenefüslerle çocuklar mola vermişlerdir. 3 saat süren seramik pano uygulaması boyunca çocukların birçoğunun mola vermek istememeleri, onların keyif alarak üretmeye devam ettiklerini göstermiştir. Bu çalışma kapsamında çocukların, özgün ve özgür olmaları, kendi yaratıcılıklarını ortaya koymaları, ait oldukları formları açığa çıkarmaları sağlanmıştır.

Bu sayede modülleri kişiselleştirmeleri ve oluşan parçalara yorum katmaları istenmiştir. Belirlenen modüller, bireysel yorumlarla ortaya çıkarken, çocukların kendi ürettikleri modüllere isimlerini veya baş harflerini yazarak kişisel sahipliklerini vurgulama eğiliminde oldukları gözlenmiştir. Bu nedenle, her bir modüle uygulayıcının adı ya da baş harfleri işlenerek modül tamamlanmıştır. Şamotlu çamur kullanılarak şekillendirilen modüller, 1100 derecede bisküvi pişirimi tamamlandıktan sonra yeniden okulda çocukların istedikleri renklerde sırlanmıştır. Özel gereksinimli çocuk gruplarına, ürettikleri kuş modülünün hangi renklerde olmasını ya da hangi renkleri hayal ettiklerini sorarak, modüllerin sırlama işlemi onlar adına sınıf arkadaşları tarafından yapılmıştır. 292 parçadan oluşan “Uçurtmam Engel Tanımaz

Panosu” daha sonra Çankaya belediyesi Beytepe bölgesinde bulunan Tekno Park’ın duvarına monte edilmiştir.

Seramik modüllerin montajı esnasında çocuklar izlemeye gelerek bir bütün olarak yaptıkları panoyu incelemişlerdir. Bu esnada ortakça yaptıkları pano karşısında sevinç ve mutluluk duyguları ile panoyu seyretmişler bir modülün nasıl bir bütünün oluşumunda önem arz ettiğini görme fırsatı bulmuşlardır. Uygulama sonrası pano modüllerinden elde edilen gelire yardım kuruluşu Gökkuşuğu İlköğretim Okulu’na tekerlekli sandalye alımlarını tamamlamış ve engelsiz çocuk parkı teslimi gerçekleştirilmiştir.

Tez çalışmasının bu ilk projesinde katılımcıların iş birliği ve etkileşimi, empati ve anlayışın artması, toplumsal kabul ve duyarlılığın gelişmesi gibi olumlu etkilerle tamamlanmış olup hem okul için hem çalışmaya katılan tüm öğrenciler için seramik atölye çalışmalarının olumlu sonuçları gözlemlenmiştir:

- İletişim becerilerinde gelişme,
- Sakin ve sabırlı olma eğilimi,
- Agresif davranışlarda azalma,
- Göz teması kurma becerisi,
- Dikkat ve odaklanma süresinin artması,
- Kil ile yapılan çalışmalarda basit teknikleri öğrenme,
- Yapılan çalışmayı sahiplenme.

Kil atölye çalışmaları, serebral palsili çocuklar için çeşitli faydalar sağladığı, El ve parmak kaslarının güçlenmesini teşvik ederek ince motor becerilerini geliştirmeleri için bir olanak sağlamıştır. Ayrıca, kil ile yaratıcı süreçlere katılmak, çocukların duygusal ifade yeteneklerini artırırken özgüvenlerini de pekiştirmeleri için bir araç olmuştur. Çalışmalarda çocukların güven ortamında olması ve onlara rehberlik eden yakın bir bireyin bu çalışmada onları fiziksel olarak desteklemesinin bu süreci tamamlamakta çok büyük bir rol oynadığı saptanmıştır. Bu nedenle uygun ortam destek ve yönlendirme ile serebral palsili çocuklar da kil ile atölye çalışmalarına katılarak hem motor hem de bilişsel becerilerini geliştirebilirler.

Görsel 18. Tekno Park Duvarına Seramik Modüllerin Montajı. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.

Görsel 19. Modül Kompozisyonunun Önce Zeminde Düzenlenmesi. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.

Görsel 20. Yağmurdan Koruyarak Parçaların Montaj Süreci ve Tamamlanması. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.

Duvar panosunun açılışını Çankaya Belediye Başkanı, tüm okuldaki çocuklar ve panoya katkıda bulunan gruplarla birlikte gerçekleştirilmiştir. Çocuklar, aileleri ve tüm okul yönetimi, plastik kil malzemesinin bir seramik panoya dönüşümüne tanık olmuşlardır. Çocuklar, yaptıkları kendi kuş figürü modüllerini heyecanla aramış ve bu anıyı ölümsüzleştirmek adına kendi çalışmalarlarıyla birlikte aileleriyle fotoğraf çektirmişlerdir. Bu durum, onların eserlerine ne denli sahip çıktıklarını ve bu sürecin onlar için ne kadar anlamlı olduğunu göstermektedir. Açılış, Çankaya Belediyesi tarafından belgelenerek çocukların ortaya koyduğu eserin bir bütün halinde görüntülenmesi sonucu ortaya çıkan heyecan, mutluluk ve şaşkınlık, açılış videosunda izlenebilmektedir.

(Youtube,Erişim:16:45,20.03.2024,<https://youtu.be/H3iEZGXezwE?si=O0rA0OSFGfX7gVRw>)

Görsel 21. Tekno Park Pano açılışı,2014. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014

Görsel 22. Çocukların Yaptıkları Modülün Duvar Panosuna Dönüştürmüş Son Haline Tanık Olmaları. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2014.

Çocukların yeniden biçim verme pratiklerini etkileyen ve yaratıcı olma kapasitelerini artıran pano inşası, düşünce ile biçim arasında etkileşim kurarak çocukların özgün ve özgür eğitimlerini desteklemiştir. Bu sayede çocukların ortak bir yaratıcı olarak sosyal mekanda kendi içsel kişiliklerini açığa çıkarmalarına olanak sağlamıştır. Çocukların tüm süreci baştan sona gözlemlenmeleri ve seramiğin plastik halinden pişirilip sertleşerek bir pano oluşturmasına dek geçen sürece tanık olmaları, onların sabırla üretmenin sonucunu net bir şekilde görmelerini sağlamıştır. Uzun ve sistemli çalışmayı gerektiren seramik pano yapımı, çocuklara azimle odaklanarak bir işin sonuna kadar gidebileceklerini öğretmiştir. Bu süreç sonucunda, çocuklar ilkokul çağından geleceğe bir iz bırakmışlardır. Bu kapsamda 6-10 yaş arası karma çocuk gruplarının seramik pano uygulamaları eğitim ve sanat eğitimine dair mevcut müfredat ve kategorilerin yeniden idealize edilmesini ve bu yaş gruplarının kil malzemesi ile daha fazla buluşmasını sunmuştur. Millî Eğitim Vakfı Gökkuşuğu Özel Eğitim İlkokulunda gerçekleştirilen seramik atölyeleri hem özel gereksinimli çocuklar hem de farklı yetenek düzeylerine sahip çocuklar arasında, birbirleriyle olan olumlu iletişimlerini destekleyen bir ortam sunmuştur.

Kurum Adı	Öğrenci Sayısı	Yaş Grubu	Uygulama	Yer	Tarih
Milli Eğitim Vakfı Gökkuşuğu Özel Eğitim İlkokulu	40	9-10 Yaş	Seramik Duvar Panosu	Teknopark Çankaya ANKARA	15.06-24.09 2014

Özet Bulgular
<ul style="list-style-type: none"> Fiziksel zorluklara rağmen çalışmaya hevesle devam etme isteği, Yapılan atölye çalışmasına velilerin desteğinin mutlaka olması gerektiği, Çocukların istekli ve meraklı oluşu, İş birliği ve etkileşimin artması, Empati ve anlayışın gelişmesi toplumsal kabul ve duyarlılığın artması, Çocukların sosyal iletişim ve iş birliği becerilerinin güçlenmesi.

Modül	Kil	Yöntem	Pişirim
 <p>25x35cm Kuş Figürü Modülleri.</p>	Şamotlu Yüksek Pişirime Uygun Kil.	El ve merdane yardımıyla alçı kalıba basma.	Bisküvi Pişirimi 1100 C, Sır Pişirimi 1060 C Elektrikli Fırın.

Özel eğitim destek ihtiyacı olan çocuklarla karma sınıflarda gerçekleştirilen seramik çalışmaları, sanatın ve eğitimin özel gereksinimi olan bireylerin gelişiminde ne denli etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu uygulamada, çocukların el ve göz koordinasyonundan sosyal ve duygusal becerilerine kadar birçok alanda önemli katkılar sağlamıştır. Eğitimciler ve veliler için bu tür projeler pedagojik açıdan önemli veriler elde etmelerine olanak tanır. Fiziksel engelleri olan çocuklarda el ve göz koordinasyonunun geliştirilmesi önemli bir hedeftir. Bu tür etkinlikler, çocukların ince motor becerilerini güçlendirerek günlük yaşamda daha bağımsız olmalarını sağlar. Bunun yanı sıra bu uygulama sanatın kapsayıcı doğasını gözler önüne seren bir çalışma olmuştur. Tüm çocuklar eşit derecede katılım göstermiş ve sanatsal süreçlere dahil olmuştur. Sanat, çocukların fiziksel sınırlamalarını aşarak kendilerini ifade etmelerine olanak tanımıştır. Velilerin aktif katılımı, çocukların etkinlikleri devam etme motivasyonunu artırmış ve bu tarz çocuk grupları için ailelerin eğitim sürecine dahil olmasının önemini vurgulamıştır. Bu destek çocukların sosyal bağlarını güçlendirmiştir. Grup arkadaşlarıyla atölye ortamı, hangi yetenek düzeyinde olursa olsun, çocukların iş birliği yapma becerilerini ve empati kurma yeteneklerini güçlendirerek çalışmadaki her bireyin katkısının değerini vurgulamıştır.

3.1.2 Avantajlı Öğrencilerle Atölye Çalışmaları: Özel Okullarda Seramik Atölyeleri

Bir diğer çalışmada Bilkent Laboratuvar Okulları ve Uluslararası Okulu'nda gerçekleştirilmiştir. Bu okulda okuyan çocuklar, malzeme ve atölye erişimine sahip gelirli ailelerin çocukları olup, birçoğu daha önce kil malzemesini deneyimlemiş, malzemeyle tanışma fırsatı bulmuş avantajlı çocuklardan oluşmaktadır. Okul öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda, akran zorbalığına karşı, dostluk ve iş birliği içinde üretmeyi destekleyen bir tema belirlenmiştir. Bu tema çocukların grup çalışması yaparak birbirleriyle dostça ilişkiler kurmalarını ve ortak üretim süreçlerine katılmalarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Burada yapılan seramik duvar panosu "Dostluk görev paylaşımı" adlı tema ile gerçekleştirilmiştir. Burada temel amaç tematik bir çalışma üzerinden çocukların kaynaşmalarını ve iş birliği kurmalarını sağlamaktır. Bu sayede ortak bir iletişim oluşturarak yeteneklerini, problem çözme kabiliyetlerini geliştirebildikleri, sergilenebilen bir öğrenme alanı oluşturulduğu ve geleceğe dair bir iz bırakıldığı görülmektedir.

Uygulama kapsamında okulun öğretmenleri ile belirlenen ve toplamda 5 sınıfa kapsayan 90 çocuk ikişer-ikişer gruplandırılmıştır. Her bir grup uygulanan seramik panonun bir modülünü oluşturarak grup halinde çalışmıştır. Bir hafta boyunca devam eden uygulama her gün farklı sınıfta 90 dakika (2 ders saati) boyunca sürmüştür. Ancak, yapılacak pano için öncelikle her gruba kil şekillendirme tekniklerini öğrenmeleri için aşama aşama uygulama dersleri yapılmıştır. İlk ders seramiğin tanımına dair bilgiler verilmiştir. İkinci derste kil çamuru ile tanışma ve şekillendirme pratikleri uygulanmıştır. Bu uygulama için şamotlu kil kullanılmıştır. Son aşama da ise yapılacak pano çalışmasının anlatımı ve uygulamasına dair bilgiler sunulmuştur. Bu uygulama öncesi aşamalar çocukların ilgi ve keşfetme duygularını uyandırmayı amaçlamaktadır. Bu sayede uygulama esnasında çocukları tamamen konsantre olarak ve keyifle çalışmalarını tamamlamıştır.

Bu çalışmada yöntem olarak plaka açma tekniği ve el ile şekillendirme tekniği kullanılmıştır. Herhangi bir kalıp kullanılmadan çocuklar oluşturdukları plakalardan modüllerini iki boyutlu çalışmalar üzerine eklentiler yaparak oluşturmuşlardır. “Dostluk Görev Paylaşımı” teması dahilinde kelebek motiflerinden oluşan bir duvar panosu tasarlanmış ve uygulamada yer alan ikili çocuk grupları kelebek kanatlarını kişiselleştirerek bir araya getirmişlerdir. Panonun bütünü oluşturulan kelebek motifleri, çocuklara dönüşüm ve büyüme gibi kavramları temsil ederek, onları bu ilk defa karşılaştıkları seramik pano yapımı aşamasında kişisel gelişimlerini olumlu yönde desteklemeyi amaçlanmıştır. Bu süreç, çocukların birbiriyle etkileşimini arttırırken aynı zamanda yardımlaşarak modüllerini tamamlamalarına da olanak sağlamıştır.

Seramik pano uygulaması esnasında çocuklar bir arada üretmenin, birlikte ortak yaratıcı bir ürün çıkarmayı deneyimlemişlerdir. Her bir grup kendi model uygulamalarını yaparken sırasıyla boyalarla renklendirme aşamalarını kendileri tamamlamışlardır. Renklendirme aşaması sonrası şeffaf sıra daldırma yöntemiyle sırlanan parçaların sıra pişirimleri tamamlanmıştır. Yapılan bu çalışma okulun girişine monte edilmiştir. Bu esnada çocuklar panonun montajını büyük heyecan ve sevinçle izlerken kendi modüllerinin bir bütüne nasıl yansıdığını görmüşlerdir. Atölye etkinliğinde çocukların ortak yapım süreçleri izlendiğinde, her bir modül çocukların ait oldukları içsel varlıklarını yansıtmış, temelde öğrenme metotlarının çocukların özgür ve özgün olma durumlarına fayda sağlamıştır. Bu sebeple bir araya gelen farklı çocuk grupları bir bütünün parçası olan tematik modüllerini oluştururken rekabete girmeden birbirleri ile iletişim kurarak öğrenme süreçlerini tamamlamışlardır.

Çocuklarla birlikte sırlama aşaması tamamlanan modüllerde ortaya çıkan kelebek kanatları, yaratıcılığın ve özgürlüğün her bir öğrencinin sanatsal ifadelerindeki önemli bir yansıması olarak değerlendirilmiştir. Bu çalışma, çocukların hayal gücünü ve manuel becerilerini geliştirmeye yönelik etkin bir araç olarak kilin kullanımının önemini açığa çıkarmaktadır.

Kurum	Öğrenci Sayısı	Yaş Grubu	Uygulama	Yer	Tarih
BLİS İlkokulu	90	6-7	Seramik Duvar Panosu	Bilkent ANKARA	15.02-15.03 2018

Özet Bulgular
<ul style="list-style-type: none"> Etkileşim ve yardımlaşmanın sağlanması, İşsel duyguların yansıtılması ve özgün olması, İkili gruplar halinde uyumlu çalışma süreci, Hayal gücü ve el becerilerinin gelişimi, Özgüven ve başarı hissi, Aile ve izleyicilerle paylaşım, Sonucun hep birlikte değerlendirilmesi.

Modül	Kil	Yöntem	Pişirim
 <p>17 x 26 cm Tek Kanat Modülü.</p>	Şamotlu Yüksek Pişirime Uygun Kil.	Merdane Yardımıyla Plaka Açma, Plakadan Keserek ve Parça Ekleyerek Modüllerin Oluşturulması.	Bisküvi Pişirimi 1100 C, Sır Pişirimi 1060 C Elektrikli Fırın.

Bu çalışma, dostluk temasıyla kelebek motiflerinden oluşan bir duvar panosu projesinin eğitim açısından çocuklar üzerinde yarattığı etkileri incelenmiştir. Elde edilen bulgular seramik yapımının çocukların çok yönlü gelişimlerini desteklediğini göstermektedir. Kelebek motifleriyle çalışmak, çocukların yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini teşvik etmiştir. Sonuç olarak, dostluk temalı kelebek motifi duvar panosu projesi, çocukların sanatsal sosyal ve bilişsel becerilerini geliştiren çok yönlü bir eğitim aracı olarak önemli katkılar sağlamıştır. Eğitim kurumları sanat temel projeleri daha fazla yer vererek öğrencilerin özgüvenini yaratıcılığı ve sosyal becerilerini destekleyebilir.

6-7 yaş aralığındaki 90 çocukla “Dostluk ve Görev Paylaşımı” temasıyla gerçekleştirilen bu uygulama projesinin çocuklar açısından değerlendirilmesi ve sonuçları şu şekildedir;

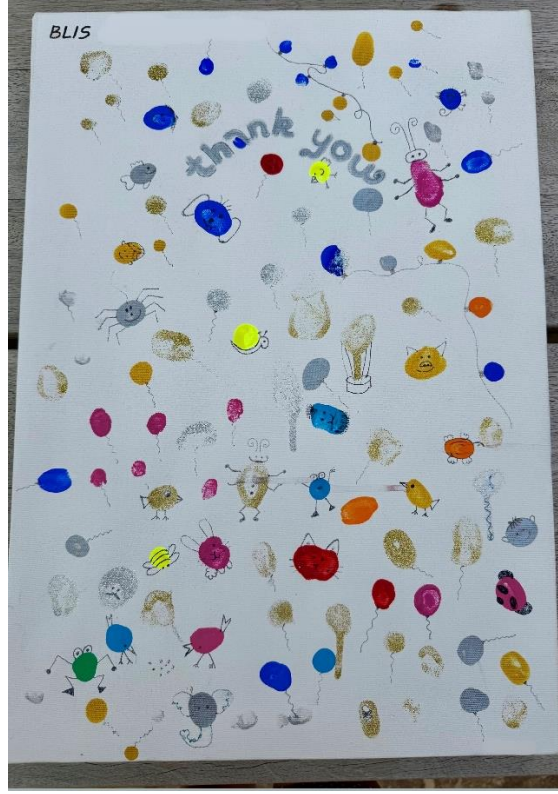
- Çocuklar proje boyunca birlikte çalışarak iş birliği yapmayı ve sosyal etkileşimde bulunmayı öğrenmişlerdir,
- Çocuklar kendi görevlerini yerine getirirken takım arkadaşlarının görevlerini de desteklemeyi öğrenmişlerdir,
- Her çocuk, kendine özgü tasarımlar oluşturarak yaratıcılıklarını sergileme fırsatı bulmuştur,
- Proje çocukların birbirine karşı empati kurmalarını ve dostluk ilişkilerini pekiştirmelerini sağlamıştır. Ortak bir hedef doğrultusunda çalışmak, çocuklar arasında güçlü bağlar oluşturmuştur,
- Proje sürecinde karşılaşılan zorluklar ve engeller, çocukların problem çözme ve karar vermeyi yeteneklerini geliştirmiştir,
- Uzun süreli bir proje de yer almak, çocuklara disiplinli çalışmanın ve sabırlı olmanın önemini öğretmiştir,
- Doku, renk seçimi desen oluşturma gibi kararları kendileri alarak yaratıcılıklarını geliştirmişlerdir,
- Kil ile çalışırken detaylara dikkat etme ve en aletlerini kullanarak hassas dokular elde etme becerileri kazanmışlardır.
- Seramik yapımıyla birlikte sanatın ve kültürel mirasın önemini kavramış, okul duvarına geleceklerine bir anı bırakmışlardır.

Görsel 23.Ortaya Çıkan Özgün Kelebek Motifi Seramik Çalışmaları. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024.

Görsel 24.BLIS Okul Girişi Duvarından Görüntüler. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024.

Görsel 25. Çalışmaya Katılan Çocukların Parmak İzleriyle Yaptıkları Teşekkürler Tablosu 50x70cm. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024.

Çalışmaya katılan çocukların kendi parmak izlerinden oluşan hediye bir pano yapmaları, sanat eğitiminin onlar için ne kadar olumlu bir gelişme olduğunu açıkça göstermektedir. Bu süreç, çocukların yaratıcılıklarını ve sanatsal ifade yeteneklerini destekleyerek, kendilerine ait özgün bir eser ortaya çıkarmalarına olanak tanımıştır. Parmak izlerinin kullanılması, her çocuğun projeye bireysel katkısının somutlaştırarak, onların kendilerini özel ve değerli hissetmelerini sağlamıştır. Çocukların birlikte çalışarak ürettikleri seramik duvar panosu gibi bu tablo da onların kolektif çabalarının ve yaratıcı düşünme süreçlerinin bir sonucudur.

Sonuç olarak bu projenin, çocukların hem bilişsel hem de duygusal gelişimlerine, önemli katkılarda bulunduğu görülmektedir. Bu tür projeler, çocukların birlikte düşünerek dostça çalışmasına imkan sunarken gelecekteki başarılarına ve kişisel gelişimlerini önemli bir temel oluşturmaktadır.

3.1.3 Travmatik Geçmişe Sahip Çocuklarla Atölye Çalışmaları: Depremzede Çocuklarla Yapılan Kil Atölyeleri

Tez çalışmasının son aşaması olarak 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremden etkilenen çocukların eğitim ve öğrenimlerine devam ettikleri, Ankara Büyükşehir Belediyesi Araplar Depremzede Misafir Yerleşkesinde yer alan Büyükşehir ANFA İlkokulu'nda depremzede çocukların bulunduğu sınıflarda tematik seramik atölye çalışmaları şeklinde yapılmıştır. Bu çalışmada, depremden etkilenen çocuklarla yapılan seramik atölyelerinin, çocuk gelişimi psikolojisi açısından önemli bir strateji olup olmadığı öncelikle araştırılmış ve sınıf öğretmeni eşliğinde uygulanmıştır.

Bu kapsamda, eğitim odaklı psikolojik danışma ve rehberlik alanında bilgi ve görüşler almak üzere, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nden Prof. Dr. Neslihan Karaman bu çalışmaya akademik destek vermiştir. Böylece çocuklarla yapılan tematik seramik çalışmaları için ön hazırlanma süreci de doğru bir biçimde planlanabilmiştir. Çalışmaya ilişkin görüşmeler, eğitim odaklı psikolojik danışma ve rehberlik alanında derinlemesine bilgi ve görüşler sunmuştur. Sanat eğitimi, travmatik deneyimlerin etkilerini azaltmada ve çocukların duygusal iyiliklerini desteklemede önemli bir araç olarak değerlendirilmiştir. Araştırma süreci, sanatın terapi amaçlı kullanımıyla ilgili kuramsal temelleri güçlendirmiş ve eğitim pratiğine katkıda bulunan yeni perspektifler ortaya koymuştur. Karaman 'ın deneyim ve görüşlerinden yola çıkarak, travmatik geçmişi olan çocuklara eğitim dilinde nasıl yaklaşılması gerektiği ve hangi temaların onlarla daha iyi çalışabileceğini belirlemek amacıyla bir yol haritası çizilmiştir.

Büyükşehir ANFA İlkokulu'nda gerçekleşen atölye çalışması öncesi okul yönetimi ile çocuklarla yapılacak çalışma hakkında ön görüşmeler yapılmıştır. Tema olarak belirlenen yılmazlık, umut ve dayanışma üzerine odaklanan bu proje için sınıf öğretmenleri ve çocuklarla yapılan ön söyleşide, katılımcıların duygularını anlamak için bir araya gelinmiş, beyin fırtınası ile çalışmaya konu olan kelimelerin neler olabileceği bu görüşmede saptanmıştır. Ortaya çıkan kelimeler, "Güçlü Ben" başlığı altında çocukların oluşturdukları modüllerdeki kelimelerin belirlenmesinde kullanılmıştır. Bu kelimeler şöyledir:

- Umut,
- Dayanışma,
- İyimserlik,
- Yardımlaşma,
- Birlik,
- Güven,
- Paylaşım,
- Sevgi,
- Destek,
- Empati,
- Mücadele.

Okulda herhangi bir sanat sınıfı bulunmadığından çalışma çocukların düzenli ders yaptıkları sınıflarda gerçekleşmiştir. Tüm çocukların çalışma boyunca katılımcı, istekli ve heyecanlı oldukları gözlemlenmiştir. 12x12 cm'lik çocukların merdane yardımıyla açarak oluşturdukları karolara güçlü benliğimizi oluşturan kelimeler, çocukların kelime seçimleri serbest bırakılarak uygulanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin de katılımıyla gerçekleşen atölyelerde kil malzemesine kelimelerin yazılması, çocukların dil becerilerini geliştirmeleri ve duygusal ifade yeteneklerini arttırmaları açısından önemli bir etkinlik olmuştur. Bu süreçte kelimeleri bulmak için beyin fırtınası yaparken çocukların kelime dağarcığı zenginleşirken, aynı zamanda kelime ve kavramları somut bir deneyimle ilişkilendirme fırsatı sunmuştur. Çocuklar belirlediği kelimeler aracılığıyla duygu ve düşüncelerini ifade ederken, aynı zamanda kendi kimliklerini ve çevreleriyle ilişkilerini de keşfetme fırsatı bulmaktadırlar. Seramik kil malzemesi üzerine farklı bir materyalle kelimeleri yazma süreci, çocuklara odaklanma, dikkat ve sabır gibi önemli becerileri de kazandırırken, bir yandan da özgüvenlerini arttırarak yaratıcılıklarını desteklemektedir.

Görsel 26. Sınıfta Gerçekleştirilen Atölye Çalışması. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024.

Depremzede çocukların hazır atölye ortamlarının olamamasına rağmen, ders sınıflarında gerçekleştirilen bu çalışma onlara seçtikleri kelimelerle hayal edebilme ve keyifli vakit geçirebilme imkanı sunmuştur. Kil hazırlığı süreci, çocukların stres ve kaygı düzeylerini azaltarak, yaratıcı bir zaman diliminde kendilerini rahat hissetmelerine yardımcı olmuştur. Bu Çalışma, çocukların bireysel yeteneklerini sergilemelerine olanak tanırken, aynı zamanda ekip çalışması ve paylaşım duygusunu da pekiştirmiştir. Bu tür yaratıcı ve iş birliğine dayalı etkinlikler, çocukların travmatik deneyimlerinden toparlanma süreçlerini destekleyerek farklı deneyimler kazanmalarına olanak sağlamaktadır.

Görsel 27. Çocukların Merdane Yardımıyla Plaka Açma Süreci. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024.

Görsel 28. Çocukları Seçtikleri Kelimelerle Üretim Süreci. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024.

Görsel 29. Şekillendirme Aşaması. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024.

Görsel 30. Çocukların Yaptıkları Karolardan Bazı Örnekler. Kaynak: Kişisel Arşiv, 2024.

Çocukların kelimeler aracılığıyla kendilerini ifade etmeleri, sanat eğitimi açısından özgün bir yaratıcı süreçtir. Çocuklar beyin fırtınası adıyla buldukları kelimeleri somutlaştırarak, onların iç dünyalarını dışa vurma kapasitelerini arttırmaktadır. Kelime seçimi ve yazma süreci, çocukların kendi güçlü yönlerini ve olumlu niteliklerini keşfetmelerine yardımcı olmaktadır. Görseldeki örnekler incelendiğinde “sevgi”, “empati”, “umut” gibi güçlendirici pozitif

kelimeler görülmektedir. Bu kelimelerle çalışma çocukların dil ve kavram gelişimini desteklerken, kelimelerin anlamların düşünmek ve bunlarla kilden karo oluşturmak, bilişsel becerilerini ve yaratıcılıklarını pekiştirmektedir. İlk kez kil ile tanışan çocukların meydana getirdikleri karo sergisi, kendilerini güçlü, değerli ve dirençli hissetmelerini sağlayarak, onların sağlıklı ve dengeli bir gelişim süreci geçirmelerine önemli bir temel oluşturmuştur.

Kurum Adı	Öğrenci Sayısı	Yaş Grubu	Uygulama	Yer	Tarih
Büyükşehir ANFA İlkokulu	35	7-8 Yaş	12x12 Seramik Karo	Mamak ANKARA	13-17.05 2024

Özet Bulgular
<ul style="list-style-type: none"> • Kelime dağarcığını zenginleştirilmesi, • Duyusal ifade ve kimlik keşfini güçlendirmesi, • Kelimeleri somut bir deneyimle ilişkilendirmesi, • Dil becerilerini artırması, • Yaratıcılıklarının desteklenmesi, • İnce motor becerilerini ve el göz koordinasyonlarını güçlendirmesi, • Farklı teknikler ve formlar üzerinden bir kili keşfetmelerini sağlaması.

Modül	Kil	Yöntem	Pişirim
12x12 cm Karo.	Beyaz Çamur.	El ve merdane yardımıyla plaka açma, sivri uçlu çubuklarla kelimeleri aktarma.	Bisküvi Pişirimi 1050 C, Elektrikli Fırın.

Yapılan bu uygulama sayesinde, depremzede çocuklarla gerçekleştirilen seramik karolara kelime aktarım çalışması çocukların dil, duygusal ve sosyal becerilerini geliştiren, özgüvenlerini arttıran ve yaratıcı düşünme kapasitelerini destekleyen önemli bir eğitim projesi olarak değerlendirilmiştir. Proje, sınıf öğretmenlerinin aktif katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin bu tür projelerde yer alması, çocuklara gerekli desteği sağlamak ve eğitim sürecini daha etkili kılmak açısından önemlidir. Eğitimciler çocukların ihtiyaçlarını daha iyi anlayarak onlara uygun rehberlik ve destek sunmuşlardır. Bu tür projelerin eğitim süreçlerinde yaygınlaştırılması, travma sonrası iyileşme ve genel eğitim başarısında önemli katkılar sağlayacaktır.

SONUÇ

Geçmişten bugüne seramiğin ne olduğu, gelişim süreçleri, insanlığa sağladığı kolaylıklar okunabilmekte ve çağa uygun yeni yollar da geliştirilmektedir. İlkel bir dürtü ile keşfedilen seramik, uygarlıkların gelişimine ve taşıdığı izlerle sahip oldukları kültüre ait bilgilere ulaşmaya öncülük etmiştir. Bu sayede zengin bir kültür ve tarih mirasının inşasını destekleyerek toplumların geleceğe hazır, değerlerinin farkında olan bireylerin varlığını da bir anlamda desteklemiştir. Seramiğin çok yönlü ve farklı amaçlarla üretimi sadece sanat objesi olarak değil yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak neredeyse her alanda varlığı ile insana en yakın malzemelerden biri olma özelliğini taşımaktadır. Bu noktada yukarıda örnek olarak sunulan pek çok eser ve tarihsel olgular bunun somut kanıtlarını oluşturmaktadırlar. Bu nedenle, seramiğin kayıt altına alınıp belgelendiği dönem itibariyle pek çok eser bize bu tarihsel gelişim hakkında bilgiler sunmaktadır. Bu bilgiler ışığında ele alınan “6-10 Yaş Çocuklarla Tematik Çalışmalar Üzerinden Becerilerin Geliştirilmesi” başlıklı bu tez, seramiğin sahip olduğu zengin malzeme olanaklarının eğitim yoluyla çocuklar üzerindeki etkilerini sanat eğitimi yöntemleri ile incelemektedir.

Yaratıcı ve geri dönüşüme uygun plastik yapısı ile kil; sürekli yeni formlara ve yeni düşünce biçimlerine dönüşebilmektedir. Bu sayede çocukların duyuşsal ve eleştirisel becerilerini açığa çıkararak, kendi dinamikleri içerisinde gelişim evrelerinin tamamlanmasına büyük katkılar sağlamaktadır. Bu durum aslında ilkel insanların ateşi keşfiyle beraber başlayan, ateşin seramiği açığa çıkarması durumuyla eş sayılabilir. Çünkü; ilk keşfin sağladığı yeni beceriler beraberinde yeni algı ve istek durumlarını açığa çıkarmıştır. Bu sayede farklı biçimdeki araçlarla şekillendirilen kilin sunduğu yeni gereksinimler ilkel insanların kendi içindeki gelişimlerini tetiklemiştir. Dolayısıyla, süreklilik dahilinde şekillenen kil, çocukların kendilerini ifade etme, kabul görme, korku ve kaygıları gibi iletişim unsurlarını oluşturan olguların bir ifadesi olabilirken, aynı zamanda zihinsel ve fiziksel becerilerinin gelişmesine öncülük edebilmektedir. Bu nedenle çocuklara sunulan seramik malzemeler ve atölye ortamı, onların daha tutumlu ve daha güçlü bir başarıyla kendilerini ifade edebilmelerine olanak sağlanmıştır. Bu sayede, sağlanan güven ortamında çocuklar kendi bilişsel becerileri ile özgür düşünmeye ve yaratmaya yönelmişlerdir. Çocukların, erken yaşta kil ile tanışarak yetişkinlik dönemine geçiş süreci, özgürce üreten, özgüvenle kendini ifade eden, seçen ve beğenen yanları ile içinde yaşadığı toplumda bireyselleşmektedir. Bu durum seramik eğitimi sayesinde kalıplaşmış ve bağımlı düşünceden ayrı yaratıcı ve özgün bireyselleşmeyi desteklemektedir. Bu da seramiğin geçmiş

ve bugün arasında kurduğu bağ, yaratma ve üretme olgusu ile günümüze taşınmaktadır. Bu durum görsel, işitsel, duyu sistemlerinin rollerinde değişiklik yaratarak yaratmanın temelini zenginleştirmiştir. Dolayısıyla, çocukluk evresindeki yaratıcılık ediniminin geliştirilip açığa çıkarılması sonucunda, iletişim kanallarının da geliştirilmesine katkı sağlayarak çocukların sosyal ortamda sosyalleşmesini ve yeni ilişkiler kurmalarını sağlamaktadır.

Atölye çalışmaları sürecinde, çocuklara verilen kil malzemesiyle tanışma amaçlı önce basit şekiller yapmaları istenmiş, ardından daha karmaşık ve tematik eseler üretmeye teşvik edilmiştir. Bu süreçte, yeni bir malzemeyi tanımanın verdiği heyecan ve mutluluk çok net gözlemlenirken, birbirleriyle etkileşime girerek iş birliği yapmanın ve ortak bir amaç doğrultusunda çalışmanın önemini deneyimlemişlerdir. Ayrıca, her bir çocuğun kendi yaratıcılığını kullanarak oluşturduğu eserlerin sergilenmesi, onların özgüvenini artırmış ve yaptıkları işin değerli olduğunu hissetmelerine yardımcı olmuştur.

Uygulamanın sonunda, çocukların sanatsal ve sosyal becerilerinde gözle görülür bir gelişim olduğu, motor becerilerinin daha hassas ve kontrollü hale geldiği ve grup çalışması konusundaki ilgilerinin arttığı gözlemlenmiştir. Bu bulgular, kilin eğitimde yaratıcı ve bütüncül bir araç olarak kullanılmasının ne denli etkili olabileceğini göstermektedir.

Bu tez çalışması, seramik malzemesi kilin eğitim alanında kullanılmasını ve tematik çalışmalar üzerinden becerilerin geliştirmesi konusundaki literatüre katkılar sağlamaktadır. Özellikle çocukların sanatsal, motor ve sosyal becerilerini geliştirmede seramiğin nasıl etkili bir araç olabileceğini göstermesi açısından önemlidir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, eğitimciler, okul yöneticileri ve pedagoglar için bilgiler sunmaktadır. Eğitim programlarına kil ile seramik yapımı ve benzeri yaratıcı sanat faaliyetlerinin dahil edilmesi, çocukların bütüncül gelişimini destekleyerek daha etkili öğrenme deneyimleri yaşamalarına yardımcı olabilir. Ayrıca, ailelerin de bu tür etkinliklerin çocukların gelişiminde oynadığı rolü fark ederek, yaşamlarına benzer yaratıcı aktiviteleri dahil edebilirler. Bu sayede, çalışmanın bulguları geniş bir kitleye ulaşarak, çocukların eğitim ve gelişim süreçlerine olumlu katkılar sağlayabilir.

Bu kapsamda, farklı özelliklere sahip çocuk grupları ile gerçekleştirilen atölye çalışmalarının çocukların gelişim süreçlerine olan etkileri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Zihinsel ve bedensel engelli çocuklarla karma sınıflarda yapılan atölye çalışmalarının, bu çocukların sosyal etkileşimlerini ve motor becerilerini geliştirdiği, aynı zamanda özgüvenlerini arttırdığı gözlemlenmiştir. Özel okullarda okuyan avantajlı çocuk grubunda ise, malzeme erişiminin kolaylığı ve destekleyici eğitim ortamının, çocukların sanatsal yeteneklerini ve yaratıcılıklarını

pekiştirdiği saptanmıştır. Travmatik geçmişe sahip depremzede çocuklarla yapılan çalışmalarda ise, sanat terapisinin çocukların travma sonrası stres düzeylerine azalttığı ve duygusal iyileşme süreçlerinin hızlandırdığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak, seramik sanatı çocukların eğitim ve gelişiminde çok yönlü bir araç olarak büyük potansiyele sahiptir. Bu alışma, seramiğin sadece sanatsal faaliyet olmadığını, aynı zamanda çocukların duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimlerine de önemli katkılar sağladığını ortaya koymaktadır. Özellikle 6-10 yaş aralığındaki çocuklarla tematik çalışmalar üzerinden becerilerin geliştirilmesi, onların yeteneklerini, motor becerilerini ve diğer grup arkadaşlarıyla olan iletişim yetilerini önemli ölçüde arttırmaktadır. Gelecekte, bu tür yaratıcı ve interaktif sanat eğitimi yöntemlerinin daha yaygın hale gelmesi, çocukların çok yönlü gelişimini ve birey olmada sağlanan katkılarla önemini her zaman sürdürecektir.

KAYNAKLAR

Avcı, Safi. (2000), 3-12 Yaş arası Çocukların Sanat Eğitimi Üzerine Görüş ve Öneriler. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara.

Artut, Kazım. (2021), Sanat Eğitimleri Kuramları ve Yöntemleri, Anı Yayıncılık, Ankara.

Bender, Merih Tekin. (2005), John Dewey'nin Eğitimine Bakışı Üzerine Yenir Bir Yorum. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, 6 (1). S. 13-19.

Bozdemir, Kübra Nur. (2020), Erken Çocukluk Dönemi Resim Eğitiminde Çocukların Gelişim Süreçleri ve Aile Tutumları. İstanbul aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 6 (11), 19-32.

Bölük, Dilara Özgen Köse. (2019), Sadi Diren'in Çağdaş Türk Seramik Sanatındaki Yeri ve Figüratif Çalışmalar. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Seramik Ana Sanatdalı Seramik Sanatdalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Başkırkan, Hasan. (2002), Sagar Pişirim Tekniği. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Bengütay Hayırsever-Memduha Candan Güngör. (2020). Seramik Panoların Oluşum Süreci ve Çağdaş Türk Seramik Sanatında Duvar Panoları. The Journal of Academic Social Science Studies.

Bulkin, D. A. Ve Groh, J. M. (2006), Seeing Sounds: Visual and Auditory Interaction in The Brain. Current Opinion in Neurobiolog, 16, 415-419.

Başer, Melike Özcan. (2020), Dezavantajlı Bireylerin Yapmış Olduğu Plastik Sanatlar Çalışmalarının Sanatçı Yaratıcılığına Etkisi. Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Bileşik Sanatlar Ana Sanat Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Cherry, Kendra. (2023), Piaget's 4 Stages of Cognitive Development Explained Background and Key Concepts of Piaget's Theory. <https://www.verywellmind.com/piagets-stages-of-cognitive-development-2795457ß>

Çelik, Meryem. (2013), Öğrenme Çocuk ile Büyür: Erken Çocukluk Eğitiminde Waldorf Yaklaşımı. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı: 15-2.

Çizer, Sevim. (2008), Pişirim Uygulamaları Notları, Goshogowara Woodfire Festival, Amori, Japonya.

Dewey, John. (1996). Demokrasi ve Eğitim. (Çev. M. Salih Otaran), Başarı yayıncılık, İstanbul.

Erzen, Jale Nejdet. (1991), Modernizm Sonrası Sanat, Çağdaş Düşünce ve Sanat. Plastik Sanatlar Derneği Yayınları, No:1, İstanbul.

Gartenhaus, A. R. (2000), Yaratıcı Düşünme ve Müzeler. Çev. Onur Bekir & Ruhuser Mergenci. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Özçelik, Nermin. (2015), T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İlkokul 4.Sınıf Görsel Sanatlar Ders Programına Kilden Uygulamalarla Katkılar. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Ana sanat Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara .

San, İnci. (2004), Sanat ve Eğitim. Ütopya yayıncılık, Ankara.

San, İnci. (2019a), Sanat Eğitimi. Ankara University Journal of Educational Sciences (JFS), 15 (1), 215-226. İstanbul.

San, İnci. (2019b), Çocuk ve Sanat. Yeni İnsan yayınevi, İstanbul.

San, İnci. (2019c) Eğitimde Yaratıcı Drama. Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 23(2), 573-582. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000781

Kar, Metin. (2022), “Çocukların Zihinsel Gelişiminde Sanat Eğitiminin Etkisi”. Ulakbilge, 73. s. 697-704. Doi:10.7816/ulakbilge-10-73-07.

Landau, Erika. (1969), Psychologie der Kreativitaet. 3. Basım München/Basel 1974.

Montessori, M., & Böhm, W. (1971). *Maria Montessori*. Klinkhardt.

Martinez, Enrique & Sanchez Salanova. (2023). Maria Montessori, La Pedagogia De La Responsabilidad.

Murray, J. J. (1983), Art, Creativity, and the Quality of Education. *Daedalus*, 112 (3), 129-147. <http://www.jstor.org/stable/20024872>

Nehir Özdemir, Reyhan Yüksel Gemalman. (2019). Resim-İş Eğitimi Programlarında Verilen Seçmeli Seramik Atölye Dersinin Değerlendirilmesi. *Sobider: Sosyal Bilimler Dergisi*.

Oktay, A. (1995). Sanat Eğitiminin Önemi ve Sanatın Geleceği. Sanat Eğitiminin Geleceği - Semineri. İ. San (Red.), Mert Matbaası, Ankara.

Platon. (2020), Devlet. (Çev: Sebahattin Eyüpoğlu & M. Ali Cimcoz). İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Rouquette, Micheal-Louis. (2007), Yaratıcılık, Çev: İsmail Yerguz. Dost kitabevi, Ankara.

Feldman, D. H. (1997). Developmental Theory and The Expression of Talent. Paper Presented at The 12th World Conference of The World Council for Gifted and Talented Children. Seattle, WA. August 1, 1997.

Terwiel, Candan Dizdar. (2010), Okul Öncesi Sanat Eğitiminde Bir Malzeme Olarak “Kil” in Yeri. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları (E-Kitap). Ankara.

Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez Yazım Yönergesi 'ne uygun olarak hazırladığım bu Tezde,

- Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu Tez/Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez/Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

10/07/2024

Işıl KASAN

Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez Başlığı: 6-10 Yaş Çocuklarla Tematik Çalışmalar Üzerinden Becerilerin Geliştirilmesi

Yukarıda başlığı verilen Tez/Sanat Çalışması Raporumun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
08.07.2024	77	113637	24.06.2024	%3	2413804659

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (Tarih 10/07/2024)

Işıl KASAN

Öğrenci No.: N22120648

Anasanat Dalı: Seramik

Program:

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
X			

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

(Prof. Dr. Candan TERVİEL)

Master's Thesis/ Art Work Originality Report

HACETTEPE UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Title: Developing Skills Through Thematic Studies With Children Aged 6-10

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
08.07.2024	77	113637	24.06.2024	%3	2413804659

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (date 10/07/2024)

Işıl KASAN

Student No.: N22120648

Department: Ceramic

Program/Degree (please mark):

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
X			

SUPERVISOR APPROVAL

APPROVED.

(Prof. Dr. Candan TERVİEL)

YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır. Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezimin aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ertelenmiştir. (1)

Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)

Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

10/07/2024

Işıl KASAN

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunması ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan iş birliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

